

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ANADOLU ÖĞRETMEN LİSELERİNDE OKUYAN
ÖĞRENCİLERİN DEPRESYON VE MOTİVASYON DÜZEYLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra ÇAKIR

**Enstitü Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitimde Psikolojik Hizmetler**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ramazan ABACI

EYLÜL-2006

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ANADOLU ÖĞRETMEN LİSELERİNDE OKUYAN
ÖĞRENCİLERİN DEPRESYON VE MOTİVASYON DÜZEYLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra ÇAKIR

**Enstitü Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitimde Psikolojik Hizmetler**

Bu tez 01/09/2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Ramazan ABACI

Jüri Başkanı

Yrd.Doç.Dr. Bayram ÇETİN

Jüri Üyesi

**Yrd.Doç.Dr. Bünyamin KOCAOĞLU
Jüri Üyesi**

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

01.09.2006

Esra ÇAKIR

ÖNSÖZ

Bu tezde Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin yatılı olmanın depresyon ve motivasyon açısından ne tür etkilerinin olduğu ortaya koymaya çalışılmıştır. Yatılı okul ve yatılı okulun beraberinde getirdiği zorlukların öğrenciler üzerinde depresyon ve motivasyon düzeylerini etkileyeceği düşünülmüştür. Sınavla öğrenci alan bu okullarda okuyan öğrencilerin hem belirli bir eğitim seviyesinin üzerinde olmaları hem de gelecekte öğretmen mesleğini seçme olasılığın yüksek olmasından dolayı öğrencilerin sorunlarına ayrı bir önem verilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu araştırmadan çıkan sonuçlar diğer yatılı okullarda okuyan öğrencilerin sorunlarına da ışık tutacaktır.

Araştırmamızın buralara kadar gelmesinde bize ışık tutan sevgili hocam Prof. Dr. Ramazan Abacı'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ders aşamasında ve sonrasında bizden yardımını esirgemeyen güler yüzlü hocamız Yrd. Doç. Dr. Murat İskender'e istatistik çalışmalarında içten yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Bayram Çetin hocama ayrıca teşekkür ederim. Ders ve tez çalışmalarının her aşamasında yardımlaşmayı bir erdem bildiğimiz tüm sınıf arkadaşlarıma candan sevgilerimi sunarım.

Benim bugünlere gelmemde büyük emek sahibi sevgili anne ve babama, dünyanın en güzel duygusu annelik duygusunu hissetmeme neden biricik oğlum Melih'e ve beni her zaman yüreklendiren ve bu tezin hazırlanmasının her aşamasında emeği geçen hayat arkadaşım Osman ÇAKIR'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Esra ÇAKIR

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iviv
ÖZET	vii
SUMMARY.....	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	10
1.1. Depresyon.....	10
1.1.1. Depresyon ve Cinsiyet.....	16
1.1.2. Ergenlerde Depresyon	18
1.1.3. Depresyon ve Aile Yapısı.....	21
1.1.4. Depresyon ve Aileden Ayrılma.....	27
1.2. Yatılı Okullar.....	28
1.3.Motivasyon.....	29
BÖLÜM 2: YÖNTEM	35
2.1. Araştırmanın Evreni.....	35
2.2. Araştırmanın Örnekleme.....	35
2.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	35
2.3.1 Kişisel Bilgi Formu	35
2.3.2. Beck Depresyon Ölçeği	35
2.3.2.1. Beck Depresyon Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenirliği.....	36
2.3.2.2. Beck Depresyon Envanterinin Puanlaması ve Yorumlanması	38
2.3.3. Akademik Motivasyon Ölçeği:	38
2.3.3.1. AMS'nin Güvenirlik ve Geçerliliği.....	39
2.3.3.2. AMS'nin Türkiye'de Yapılan Güvenirlik Çalışması	39
2.3.3.4 AMS'nin Türkiye'de Yapılan Geçerlik Çalışması	40
2.3.3.5. AMS'nin Kapsam Geçerliliği.....	40
2.3.3.6. AMS'nin Yapı Geçerliliği.....	40
2.4. Verilerin Toplanması	42
2.5. Verilerin Çözümlemesi.....	42

BÖLÜM 3: BULGULAR.....	43
BÖLÜM 4: TARTIŞMA.....	59
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
KAYNAKÇA.....	64
EKLER.....	80
ÖZGEÇMİŞ.....	85

KISALTMALAR

İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SED	: Sosyo-Ekonomik Düzey
DEP	: Depresyon
İÇ MOT	: İçsel Motivasyon
DIŞ MOT	: Dışsal Motivasyon
YOK MOT	: Motivasyonsuzluk
AMS	: Akademik Motivasyon Ölçeği
BDÖ	: Beck Depresyon Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Beck Depresyon Envanterinin Yurtdışında Yapılmış Olan Geçerlilik Çalışmaları İle İlgili Bilgiler.....	36
Tablo 2: Beck Depresyon Envanterinin Yurtdışında Yapılmış Olan Güvenilirlik Çalışmaları İle İlgili Bilgiler.....	37
Tablo 3 : 3 AMS Testin Tekrarı Korelasyon Tablosu	40
Tablo 4:AMS Faktör Analizi Bilgileri Tablosu	41
Tablo 5:Okul Memnuniyeti Betimsel Tablosu.....	43
Tablo 6:Okul Memnuniyeti ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu.....	43
Tablo 7: Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu	44
Tablo 8: Cinsiyet Değişkenin Betimsel Tablosu.....	45
Tablo 9: Cinsiyet ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu.....	45
Tablo 10: Gündüzlü Yatılı Öğrencilerin Betimsel Tablosu	46
Tablo 11: Gündüzlü-Yatılı ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu.....	46
Tablo 12: Gündüzlü-Yatılı Bayan Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu.....	47
Tablo 13: Gündüzlü-Yatılı Erkek Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu.....	47
Tablo 14: Kalınan Yerden Memnuniyet Betimsel Tablosu	48
Tablo 15: Kaldığı Yerden Memnuniyet ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu.....	48
Tablo 16: Depresyon ve Motivasyon Düzeyleri Arasında ki Korelasyon Tablosu.....	49
Tablo 17: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Depresyon Düzeyi Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu.....	50
Tablo 18: Okulu Tercih Sıralamasına Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu.....	50
Tablo 19: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu	50

Tablo 20: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	51
Tablo 21: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu	51
Tablo 22: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	52
Tablo 23: Sınıf Düzeyine Göre Depresyon Düzeyi Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	52
Tablo 24: Sınıf Düzeyine Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu	53
Tablo 25: Sınıf Düzeyine Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	53
Tablo 26: Sınıf Düzeyine Göre Dışsal Motivasyon Puan. Betimsel İstatistikleri Tabl ..	53
Tablo 27: Sınıf Düzeyine Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	54
Tablo 28: Sınıf Düzeyine Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu	54
Tablo 29: Sınıf Düzeyine Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	54
Tablo 30: Sosyo Ekonomik Düzey Göre Depresyon Düzeyi Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	55
Tablo 31: Sosyo Ekonomik Düzey Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	55
Tablo 32: Sosyo Ekonomik Düzey Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	56
Tablo 33: Sosyo-Ekonomik Düzey Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	56
Tablo 34: İkamet Edilen Yere Göre Depresyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	57
Tablo 35: İkamet Edilen Yere Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	57
Tablo 36: İkamet Edilen Yere Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	57

Tablo 37: İkamet Edilen Yere Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	58

Tezin Başlığı: Anadolu Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Depresyon ve Motivasyon Düzeyleri	
Tezin Yazarı: Esra ÇAKIR	Danışman: Prof. Dr. Ramazan ABACI
Kabul Tarihi: 01.09.2006	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım)+ 80 (tez)+ 5 (ekler)
Anabilimdalı: Eğitim Bilimleri	Bilimdalı: Eğitimde Psikolojik Hizmetler
Bu araştırma Anadolu Öğretmen Liselerinde yurttan kalan öğrenciler ile gündüzlü olarak okuyan lise öğrencilerinin depresyon ve motivasyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesini amaçlamıştır. Bu araştırma Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan Hazırlık, Lise 1, Lise 2, Lise 3 sınıflarında okuyan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yatılı olarak bir okulda eğitimini sürdürme beraberinde daha fazla stresi getirmektedir. Yatılı okullarda okuyan öğrencilerin ailelerinden ayrı kalmaları, temel ihtiyaçlarının karşılanmasındaki maddi manevi sıkıntılar ve ergenliğin getirmiş olduğu psikolojik durum öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Yatılı okullara bu açıdan bakıldığında depresyon ve motivasyon düzeyleri açısından incelenmesi için önemli bir konudur. Araştırma grubu Arifiye A.Ö. Lisesi ve Beşikdüzü İMKB A.Ö. Lisesi'nde okuyan 353 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrenci sayıları birbirine yakındır. Araştırmada kullanılan veriler üç araç ile toplanmıştır. Bunlardan birincisi Beck Depresyon Ölçeği, İkincisi araştırmacı tarafından Türkçe'ye uyarlanan Akademik Motivasyon Ölçeğidir (AMS) (Çakır 2004). Ayrıca demografik özellikleri öğrenmek için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu araştırmayı yaparken güz yarı yılı altıncı haftası içerisinde ölçümler alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi SPSS WINDOWS programıyla gerçekleştirilmiştir. Betimsel sonuçların elde edilmesinin yanında, bazı değişkenlere bağlı farkları belirlemek için t testi, değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Pearson Korelasyon yöntemi uygulanmış ve tercih sırası sınıf düzeyi sosyo-ekonomik durum ve ikamet edilen yer arasındaki farklılıklar için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Sonuçlar $\alpha= 0.05$ düzeyinde test edilmiştir. Araştırma sonucunda kaldığı yerden ve okuduğu okuldan memnun olmayan öğrencilerin depresyon ve motivasyonsuzluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Okulu tercih etme sıralaması yükseldikçe dışsal motivasyonda düşme görülürken motivasyonsuzluk da artma görülmüştür. Sınıf düzeyi yükseldikçe motivasyon alt testlerinde içsel motivasyon ve dışsal motivasyonda azalma görülürken motivasyonsuzluk da artma görülmektedir. Cinsiyet açısından bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla dışsal motivasyona sahip oldukları görülmüştür. Yatılı-gündüzlü olma, açısından bakıldığında yatılı öğrencilerin gündüzlü öğrencilere göre daha fazla depresyon düzeyinin olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik durum ve ikamet edilen yer değişkenlerine göre anlamlı bir bulguya rastlanılmamıştır.	
Anahtar Kelimeler: Anadolu Öğretmen liseleri, yatılı okul, depresyon, motivasyon.	

Title of the Thesis: Depression and Motivation of Students Who are Educating in Anatolian Teachers Training High Schools

Author: Esra ÇAKIR

Supervisor: Prof. Dr. Ramazan ABACI

Date: 01.09.2006

Nu. of pages: viii(pre text)+80 (main body)+5(appendices)

Department: Educational Sciences

Subfield: Psychological Counseling and Guidance

This study is aimed to investigate the depression and motivation of students who are educating and staying in Anatolian Teachers Training High School's dormitory according to some variables. This study was practiced on Anatolian Teachers Training High School's prep class, class 9, 10, 11 students. More stress can be seen in dormitory school students. Staying away from parents, economic problems and psychological symptoms due to the being adult effect negatively this dormitory school students. Because of this reason investigating the level of these students' depression and motivation is an important subject. The sample of the study consists of 353 high school students from Arifiye Anatolian Teachers Training High School and Beşikdüzü İMKB Anatolian Teachers Training High School. The number of male and female students in the sample were nearly equal. Main data collection tools selected were Beck Depression Scale and Academic Motivation Scale (AMS) (Çakır, 2004) adapted by researcher. Also, to learn demographic features, Personal information sheet was used. Data collections were done at the six weeks of the fall semester, as the beginning of the school year. Statistical analysis was carried out by SPSS/WINDOWS. With the descriptive results, to learn differences according to some variables T test, to show relations between variables Pearson Correlation Method were practiced and One-Way ANOVA was used to learn differences among order of preference, class, socio-economic status and place where the students live. All the results were tested at the .05 alpha level.

The results of the study revealed that the students who are not satisfied with the place they stay have high depression and amotivation. When the order of school preference increased, decrease in the extrinsic motivation and increase in the amotivation were seen. When the level of class changed, decrease in intrinsic motivation and extrinsic motivation and increase in amotivation were seen. Also, girls have more extrinsic motivation than boys. Compared to boarding-day students, boarding students have more depression than day students. Meaningful data weren't seen according to variables of socio-economic status and places where they live.

Key Words: Anatolian Teachers Training High School, boarding school, depression, motivation.

GİRİŞ

İnsan doğumundan itibaren çeşitli evrelerden geçmektedir. Ergenlik dönemi de bu evrelerden biridir. Ergenliğin, çocuklukla yetişkinlik arasında kalan bir ara dönem olarak kabul edebiliriz. A.Kulaksızoğlu'na göre ergenlik, insanda bedence, boyca büyümenin hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu buluşla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesiyle sonlandığı düşünülen özel bir evredir (Kulaksızoğlu, 1999, s.34). Bu dönemde ergen, kendi bedensel gelişimini anlamak ister, kendi bedenini başkaları ile kıyaslar, cinsel değişikliklerin farkındadır, sevme, hoşlanma, mutlu olma, kıskanma, gurur duyma, alınma, kızma, öfkelenme, korkma, coşku duyma, aşırı sevinme gibi duyguları yoğun olarak yaşamaya başlar. Ergen aşırı hayal kurabilir, tedirgin ve huzursuz olabilir, çalışmaya karşı isteksizdir, çabuk heyecanlanabilir, yalnız kalmak isteyebilir, dikkatleri üzerine çekmek için uyumsuz davranabilir, isyankâr biçimde hareket edebilir, anlaşılmadığını düşünebilir, başkalarında saygı uyandırmak isteyebilir, dengesiz ve kararsız olabilir. Tüm bu değişmeler, gelişme ve farklılaşmanın getirdiği durumlardır.

Ergenin farklı davranışlara ve özelliklere sahip olmasının, başarısının, motivasyonunun, psikolojik durumunun, çevresiyle etkileşimle oluşturduğu veya arayışı içinde olduğu kişilik yapısının önemi büyüktür. Kişilik oluşumunda bireyin çevresinden etkileşimi çok önemlidir. Bireyin sıcak bir çevre içinde olması onun sağlıklı bir gelişim göstermesinde olumlu katkı sağlayacak olması muhakkaktır. Sosyal çevrenin etkisini kişi en yakın ve sıcak ilişki kurduğu ailesi içerisinde yaşar. Fakat ülkemizin içinde bulunduğu şartların getirmiş olduğu mevcut Milli Eğitim Bakanlığının eğitim sisteminde farklı orta öğretim kurumları bulunmaktadır. Bu okulların da bir kısmı yatılı okul olup buralarda okuyan çocukların bazıları ailelerinden haftalarca bazen aylar uzak kalmaktadır.

Aile, sosyal, kültürel ve ekonomik bütünlüğü içeren bir sistemdir (Baltaş, 1986, s.101). Aile, yetişkin ve çocukların etkileşimde buldukları, dolayısıyla birbirlerini etkiledikleri bir birimdir (Onur, 1995, s.109). Aile, bireylerin korunduğu, barındığı, beslenmelerinin sağlandığı bir toplumsal birimdir (Worsley,1980, s.168). Aile eşler için bir huzur ortamı çocuklar için güven ve emniyet kaynağıdır (Ayhan, 1995, s.45). İnsan toplumlarının temel bir kurumu olarak evrensel bir nitelik taşıyan aileyi bireylerin karşılıklı hak ve ödevlerle birbirine bağlı olduğu, ortak amaçlar çevresinde birleşmiş insanlardan oluşan bir birlik olarak da tanımlayabiliriz (Kulaksızoğlu, 1999, s.84).

Görevleri yönünden, aileye üç değişik açıdan bakılabilir: a) Aile her şeyden önce, eşlerin duygusal ve cinsel gereksinimlerini karşılayan yasal bir birliktir. b) Aile ortak amacı, çıkarları, inançları, kuralları olan bir insan kümesidir. c) Aile çocukların beslenip bakıldığı ve eğitildiği ortamdır (Yörüköğlu, 2003, s.125).

Tüm bu tanımlara bakacak olursak, ergenin aile içi ilişkilerinin hayatında ne kadar önemli rol oynadığı konusunda kolayca fikir edinebiliriz. Ailenin büyüklüğü, anne-babanın çocuk yetiştirme tutumu, anne-babanın demokratik ve eşitlikçi davranması, baskıcı ve otoriter olması, aşırı koruyucu davranması, kardeş sayısı, çocuğun tek çocuk, ortanca veya büyük çocuk olup olmadığı, ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi, akraba ilişkileri, eve misafir gelişi, misafir ağırlama biçimi, anne-baba ilişkilerinin olumlu veya olumsuz olması, eşlerin boşanmış olması, aile içinde çatışmaların, duygusal rahatsızlıkların, çeşitli hastalıkların ortaya çıkması, annenin görevini abartıp aşırı şekilde çocuğun üzerine düşmesi, aile hayatında günlük ilişkiler içinde gerginlik ve stresin yaşanması, ailenin eğitim seviyesi, anne-babanın çocuklara sevgi ve ilgi göstermesi gibi faktörler ergenin topluma uyumunu, ruhsal durumunu ve motivasyonunu etkilemektedir. Ailenin bu ve buna benzer özelliklerinden dolayı, ergen, aileye aşırı bağımlı veya başına buyruk olma eğiliminde olabilir. Dolayısıyla ergenlik çağına girmekle beraber ailenin etkisinden uzaklaşıp akranlarıyla daha fazla zaman geçirmek isteyen öğrenciler için yatılı okul bir alternatif olabilmektedir.

Ayrıca toplumumuzda gençlerin erken yaşta zorluklarla başa çıkma yeteneğini kazanma, kendi başına ayakta durabilen, bağımsız, özgür, hayata tam anlamıyla atılmaya hazır bireylerin yetiştirildiği hayat alanı olarak görülen yatılı okullar, bu toplumsal inançla da aileler tarafından olumlu bir yaklaşım görmektedir.

Oysa küçük yaşta aileden ayrı kalan sıcak bir aile hasreti çeken bu çocuklar, yatılı okulda akran baskısı, ders yükü ağırlığı, fiziksel ve sosyal imkânların yetersiz olması gibi olumsuz etmenlerle baş etmekte zorlanmakta ve kişilik yapılarında istenmeyen duygusal etkiler bırakmaktadır. Bu olumsuzluklar öğrencileri bazen dışa yöneltirken bazen de içe yönelmelerini sağlamakta ve yoksunluğu içselleştirilmesine neden olabilmektedir. Bu yoksunluk öğrencilerin motivasyon düzeylerini etkilemekte ve depresyona neden olabileceği öngörülmektedir.

Ergenler için bir yatılı okulda okumak ya bir kaçış ve rahatlama yeri ya da huzursuz ve kendisini depresyona itebilecek bir mekân haline gelebilmektedir. Ayrıca tüm bu etkenler ergenin motivasyon düzeyini etkilediği söylenebilir.

Depresyon olarak adlandırılan, 'üzüntü' duygusundan çok daha farklı bir durumdur. Depresyon, üzüntü duygusuna insanın etkinliğini ve günlük hayatını etkileyen birçok belirtinin eşlik ettiği anormal bir durumdur (Baltaş, 1986, s.130). Elbette ergen, 'zayıf aldım', 'ailemi özledim', 'param bitti' diye üzülecektir. Bunların hepsi depresyon değildir. Depresyonu yaşayan ergenlere baktığımızda hem fiziksel hem de ruhsal belirtileri görebiliriz. Kalp atışlarında artma, aşırı terleme, mide bulantısı, titreme, uykusuzluk, ağız kuruluğu, ishal ya da kabızlık, iştahsızlık, düşüncelerde yavaşlama ve dağınıklık, dikkat eksikliği görülebilir. Ayrıca depresyonu yaşayanlarda kararsızlık, sıkıntı ve keder duygusu, aşırı genelleme, kişiselleştirme, felaket haline getirme, suçluluk, umutsuzluk, güven eksikliği gibi duygular da görülebilir. Bu belirtilere bağlı olarak da ergenin endorjen depresyonu veya reaktif depresyonu yaşayıp yaşamadığı tespit edilebilir.

Ergenin motivasyon durumuna bakacak olursak onun güdülenip güdülenmediğini belirleyen yüzlerce faktör vardır. Güdülenme davranışı ergenin durumları ve olayları algıladığı ve nasıl yorumladığıyla bağlantılıdır. Bu yorumlama kendini veya çevresini içerebilir. Kişi yorumunda kendisini de katıyor, öğrenmeyi kendisi için yapıyorsa buna içsel motivasyon diyebiliriz. Güdüler sadece kişinin içinde değil, çevredeki uyarıcılardan da doğabilirler. Yani öğrenme veya bir iş yapma başkaları veya dışsal amaçlar için gerçekleştiriliyorsa bu dışsal motivasyonu gösterir (Vallerant & Pelletier, 1992).

Ülkemizde yatılı okullar, ergenlik çağındaki öğrenci için hayatı öğrenme açısından, hayat tecrübesi, paylaşım, kişilerarası iletişim, geleceğe yönelik kararlar verme, meslek seçimi, disiplin, bazı toplumsal değerleri anlama, motivasyon ve psikolojik gelişim açısından önemli olan bir yaşam alanıdır. Yatılı okullar, tarihin her döneminde var olagelmıştır. Yatılı okullar kendilerine özgü olanakları, eğitim şartları, ulaşım şartları, iletişim imkânlarının kısıtlı olup olmadığı ele alınarak sonuçta ailesinden uzakta eğitim almanın getirisini-götürüsünü düşünmek gerekir.

Ülkemizde Anadolu Öğretmen Liseleri yatılı okul olması nedeniyle gençlerimizin ergenlik çağlarını geçirdikleri, hayatlarında önemli bir yere sahip olan mekânlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği 5. Maddesine göre Anadolu Öğretmen Liseleri, Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkeleri ile toplam kalite yönetimi anlayışına uygun olarak:

- Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak,
- Öğrencilerine; Öğretmenlik ruhunu aşlamak ve öğretmenlik mesleğini sevdirmek,
- Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazandırmak,
- Orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek,
- Ülke kalkınmasına sosyal, kültürel ve ekonomik yönden katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak,
- Dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenmelerini sağlamak,
- Öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesi, her bireyin farklı ve ayrı bir değer olduğu ve ekip çalışmasıyla ortak başarının elde edilmesinde önemli katkı sağlayacağı inancının verilmesine yönelik çağdaş bir eğitim ortamı hazırlamak, amacıyla ilköğretimden sonra bir yıllık hazırlık sınıfı üzerine üç yıl öğretim süreli, yabancı dil eğitimi ağırlıklı, paralı-parasız yatılı ve gündüzlü eğitim-öğretim yapan orta öğretim kurumlarıdır (Resmi Gazete: 24206).

1989-1990 öğretim yılında 18 olan Anadolu Öğretmen Liselerinin sayısı, 2003-2004 öğretim yılında 115'e ulaşmıştır. Anadolu Öğretmen Liselerinin 30'u (% 26,1) gündüzlü, 85'i (% 73,9) yatılıdır. Yatılı olanların; 21'i (% 24,7) kız yatılı, 35'i (% 41,2) erkek yatılı, 29'u (% 34,1) karma yatılıdır. Bu okullarda; 744 (% 2,4) paralı yatılı, 12.303 (% 39,2) parasız yatılı, 18.321 (% 58,4) gündüzlü olmak üzere toplam 31.368 öğrenci öğrenim görmektedir. Toplam öğrencinin; 16.684'ü (% 53,2) erkek, 14.684'ü (% 46,8) kız öğrenciden oluşmaktadır. Anadolu Öğretmen Liselerinin; 13'ü Doğu Anadolu, 5'i Güney Doğu Anadolu, 13'ü Akdeniz, 25'i Karadeniz, 21'i İç Anadolu, 23'ü Ege, 15'i Marmara bölgesindedir. 2004 ÖSS başarı durumuna göre Anadolu Öğretmen Liseleri, Fen Liselerinden sonra ikinci sırayı almaktadır.

Yapılacak bu araştırma ile Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan ergenlik çağındaki yatılı okul öğrencilerinin depresyon düzeyleri ve motivasyonları incelenip, gündüzlü okuyan öğrencilerin depresyon düzeyleri ve motivasyonları ile bazı değişkenlere (yaş, sınıf, sosyo ekonomik durum) göre karşılaştırılacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; anadolu öğretmen liselerinde yatılı okuyan öğrenciler ile gündüzlü öğrencilerin depresyon ve motivasyon düzeyleri arasındaki farklılıkları ortaya koymaktır.

Alt Problemler

1. Anadolu Öğretmen Liselerinde okul hayatından memnun olan öğrencilerin memnun olmayan öğrencilere göre depresif durumları ve motivasyon düzeyleri arasında fark var mıdır?
2. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin depresyon düzeylerine göre motivasyon düzeyleri arasında fark var mıdır?
3. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan kız ve erkek öğrencilerinin depresif düzeyleri ve motivasyon düzeyleri arasında farklılık görülür mü?
4. Anadolu Öğretmen Liselerinde yatılı kalan öğrenciler ile gündüzlü öğrenciler arasında depresif düzeyleri ve motivasyon düzeyleri açısından fark var mıdır?
5. Anadolu Öğretmen Liselerinde kaldığı yerden memnun olan ve olmayan öğrencilere göre depresif düzeyleri ve motivasyon düzeyleri arasında farklılık görülür mü?
6. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin depresyon, dışsal motivasyon, içsel motivasyon ve motivasyonsuzlukları arasında bir ilişki var mıdır?
7. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin tercih sıralamaları ile depresif durumları ve motivasyon düzeyleri arasında fark var mıdır?
8. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre depresif durumları ve motivasyon düzeyleri arasında fark var mıdır?
9. Sosyo- ekonomik durumları incelendiğinde Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin depresif düzeylerinde ve motivasyon düzeyleri arasında farklılık görülür mü?

10. İkamet edilen yer incelendiğinde Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin depresif düzeylerinde ve motivasyon düzeyleri arasında farklılık görülür mü?

Denenceler

1. Anadolu Öğretmen Liselerinde okul hayatından memnun olan öğrencilerin memnun olmayan öğrencilere göre depresif düzeyleri daha düşüktür ve motivasyon düzeyleri daha yüksektir.

2. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan Depresyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin motivasyonsuzluk seviyeleri de yüksektir.

3. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan kız ve erkek öğrencilerinin depresif düzeyleri ve motivasyon düzeyleri arasında farklılık vardır.

4. Anadolu Öğretmen Liselerinde yatılı kalan öğrencilerin depresif düzeyleri ve motivasyon düzeyleri gündüzlü öğrencilerden daha fazladır.

5. Anadolu Öğretmen Liselerinde kaldığı yerden memnun olan öğrencilerin kaldığı yerden memnun olmayan öğrencilere göre depresif düzeyleri düşük ve motivasyon düzeyleri daha yüksektir.

6. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin içsel motivasyonu arttıkça depresyon düzeyleri azalır. Motivasyonsuzluk arttıkça depresyon da artar ve İçsel, dışsal motivasyon düzeyleri yüksek olan öğrencilerin depresyon düzeylerinde azalma görülür.

7. Anadolu Öğretmen Liselerinde tercih sıralamaları ilk sıralarda olan öğrencilerin depresif düzeyleri daha düşük ve motivasyon düzeyleri daha yüksektir.

8. Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin sınıf düzeylerine yükseldikçe depresif düzeyleri ve motivasyonsuzluk düzeyleri artmaktadır.

9. Sosyo- ekonomik durumları incelendiğinde Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin depresif düzeylerinde ve motivasyon düzeyleri arasında farklılık görülmez.

10. İkamet edilen yer incelendiğinde Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin depresif düzeylerinde ve motivasyon düzeyleri arasında farklılık görülmez?

Araştırmanın Önemi:

Günümüzde insanoğluna ait bilinen en önemli gerçeklerden biri de insanın yalnız biyolojik bir organizma değil, aynı zamanda sosyal bir varlık olduğudur. İnsanın yaşadığı ortam fiziki bir dünya olmaktan çok sosyal bir dünyadır. Bu sosyal dünyada, ebeveynlerinden ayrı kalıp, yatılı okul olan ve öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci hazırlayan Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan ergenlik dönemindeki gençlerimizin ruhsal durumlarının ve motivasyonlarının dikkatle incelenmesi ve bulunacak bilgilerin ışığında eğitim yapılması günümüz eğitim-öğretimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliğinin 7. Maddesine göre; ‘ öğretim programlarının öğrencilerin; ilgi, istek, gereksinim, yetenek, gelişim, olgunluk düzeyleri ile bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak sürekli geliştirilmesi esas’ olan bu okullar öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına gidecek olan öğretmen adaylarını yetiştirmekle büyük bir görevi üstlenmektedir. Geleceğin insanını eğitecek, yetiştirecek olan bu öğretmen adaylarının öncelikle kendilerinin çalışkanlık, konuşma, kavrama ve ifade yeteneği, kendine olan güven duygusu, ahlaki durum, ruhsal durum, motivasyon bakımından hazır olması gerekir. ÖSS başarı durumuna bakacak olursak Anadolu Öğretmen Liseleri, sadece öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına değil aynı zamanda diğer yüksek öğretim kurumlarına da öğrenci göndererek başarısını ortaya koyan bir orta öğretim kurumudur.

Bu araştırmanın önemi ve amacı Anadolu Öğretmen Liselerinde yatılı kalan öğrencilerin depresyon-motivasyon düzeyleri ve içsel veya dışsal olarak güdülenip güdülenmediklerini tespit etmek ve motivasyonu artırmada, depresyonla başa çıkma önerilerde bulunmaktır

Sayıtlar:

Bu çalışmada aşağıdaki hususlar temel sayıtlar olarak kabul edilmiştir; Beck Depresyon Ölçeği, depresyon düzeyini belirlemede yeterlidir ve güvenilirdir. Vallerand ve ark. (1992) tarafından geliştirilen Akademik Motivasyon Ölçeği Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kendilerine verilen ölçme araçlarını içtenlikle ve objektif bir biçimde cevapladıkları kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar:

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır: Bu araştırma 2004-2005 öğretim yılında Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesinde ve Trabzon Beşikdüzü IMKB Anadolu Öğretmen Lisesinde okuyan toplam 353 yatılı ve gündüzlü öğrenci üzerinde yapılmıştır. Bu araştırma Beck Depresyon Ölçeği ve Akademik Motivasyon Ölçeği ile sınırlıdır.

Tanımlar

Depresyon: Normal bireylerde aşağılık duygusu, sınırlı aktivite ve karamsar gelecekle karakterize edilen psikolojik çöküntü durumudur. Patolojik anlamda dış uyaranlara tepkisizlik, kendi kendini aşırı küçümseme, çaresizlik gibi duygulara sanrıların eklenmesidir (Chaplin, 1985, s.122)

Endorjen Depresyon: İçerle bağlı sebeplerden meydana gelen daha çok bedeninin kendi kimyasından kaynaklanan değişikliklerden oluşur ve dış dünyadaki değişikliklere ya hiç bağlı değildir ya da çok az bağlıdır (Baltaş, 1986)

Reaktif Depresyon: Dış dünyada meydana gelen olaylara tepki anlamındadır (Baltaş, 1986).

Motivasyon: Motivasyon ‘hareket etme’ anlamındaki Latince ‘motive’ sözcüğünden gelmektedir. Motivasyon kısaca, organizmayı eyleme geçirici niteliği olan gizli güç, enerji kaynağıdır (Abacı, 2000, s. 86).

İçsel Motivasyon: Bir kimsenin dışsal ödöl olmadığı halde belli bir etkileşimle meşgul olmasını ya da bu etkinliğe katılmasını, sadece bundan dolayı haz alması ve doyum sağlamasını ifade etmektedir. Bir öğrencinin sırf ilginç bulduğu için derse gitmesi ya da belirli konularda daha fazla bilgi edinmiş olmasından dolayı doyum sağlaması içsel güdülenmeye örnek gösterilebilir (Vallerant & Pelletier, 1992)

Dışsal Motivasyon İçsel güdülenmenin aksine dışsal güdülenme davranışının kendisini yapmak için değil, nihai bir amaç için bir araç olduğundan dolayı meşgul olunan çok çeşitli davranışları içermektedir (Vallerant & Pelletier, 1992)

Motivasyonsuzluk: Bireyler kendi eylemleriyle sonuçları arasındaki bağlantıyı algılayamadıkları zaman güdülenmeme durumu söz konusudur. Bu kişiler ne içsel olarak nede dışsal olarak güdülenmezler. Güdülenmemiş olan bireyler yetersizlik

duyguları yaşarlar ve olanları kontrol edemeyeceklerine ilişkin bir beklenti içerisindedirler (Vallerant & Pelletier, 1992).

BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

1.1. Depresyon

Depresyon, derin üzüntülü bir duygu, durumu içinde düşünce, konuşma ve hareketlerde yavaşlama, durgunluk, değersizlik, küçüklük, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duygu ve düşünceleri ile fizyolojik işlevlerde yavaşlama gibi belirtileri içeren bir sendromdur. (Erim, 2001).

Gelişimsel aşamalardaki farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda klinik olarak depresif çocuk ve ergenler, depresif yetişkinlere benzemektedir. Bundan dolayı depresif bozukluğun etiolojisinin de yetişkinlere benzer olduğu düşünülebilir (Kashani & Sherman, 1988).

Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan kurama göre, depresyonun nedeni temelde bir duygulanım bozukluğu değil, bilişsel bir bozukluktur, Beck (1979), depresyonun oluşmasında üç önemli bilişsel örüntüden bahsetmektedir

1- Kişinin Kendine Olumsuz Bakışı: Depresif kişi kendini yosun, eksik, yenilmiş, değersiz ve yetersiz olarak görür. Beğenilmediğine ve sevilmediğine inanır ve kendinde gördüğü eksikliklerden dolayı kendini reddeder.

2 -Deneyimlere Olumsuz Bakış: Depresif kişi çevresiyle etkileşimi yenilmişliğinin ve eksikliğinin bir göstergesi olarak yorumlar.

3- Geleceğe Olumsuz Bakış: Kişi geleceğini umutsuz, sonu belirsiz, yoksun ve engellenmiş olarak görür.

Kişinin kendilik kavramı kişisel deneyimlerinden, önemli kişilerle özdeşiminden, diğer kişilerin kendisine davranışlarından türer ve olumlu veya olumsuz olabilir. Eğer olumsuz tutumlar devam ederse bu kavram olumsuz kendilik şemasına dönüşür. Bu temeldeki negatif yargı, yoksunluk ve red durumu tarafından aktive edilerek depresyona neden olur (Beck, 1974).

Depresyon kelime olarak 'çöküş' anlamındadır ve belirli bir düzeyden alçalmayı ifade eder. Depresyon yeni bir hastalık değildir. Ancak endüstrileşmiş ve şehirleşmiş toplumlarda bugün tarihin hiçbir döneminde görülmediği ölçüde yaygınlık kazanmıştır. Dünya sağlık teşkilatı (WHO) dünya nüfusunun % 3-5' inin, yaklaşık 150- 250 milyon

kişinin çeşitli düzeylerde depresyon belirtilerine sahip olduğunu bildirmektedir (akt:Baltaş, 1986).

Nevrotik depresyonu olan kişi dış görünümünde genellikle çökkün, üzgün ve umutsuzdur. Depresif kişinin yüzünde elemli ya da ifadesiz, maskemsi bir görünüm vardır. Her olayı kötümser yönden görür, zevk veren hiçbir faaliyete ilgi duymaz, yalnız başına kalmayı isteyebilir, gözünü bir yere dikip saatlerce oturabilir. Düşünmesi yavaşlamadığı halde dikkatini yoğunlaştırma güçlüklerinden yakınabilir. Uyku bozukluğu, huzursuzluk, çabuk kızma ve iç gerginlik gibi belirtileri olabilir (Kutash, 1965, s.967).

Eryüksel ve Akün'ün bir çalışmasında, depresyonu olan ergenler ve ana- babalarının, birbirleriyle ilişkilerindeki çatışma düzeyleri, aile ilişkileri baklandaki bilişsel çarpıtmaları ve fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları açısından incelenmiştir. Bu amaçla, depresyonu olan veya olmayan 123 ergen, 109 anne ve 87 baba olmak üzere toplam 319 denek, Beck Depresyon Envanterine, Anne-Baba ve Ergen İlişki Envanteri'nin Çatışma ve Bilişler/İnançlar alt-ölçeklerine ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği'ne yanıt vermişler. Depresyonu olan ergenlerin, olmayanlara göre, anne ve babalarıyla ilişkilerinden hoşnut olmadıkları, ana-babalarının çeşitli kural ve sınırlandırmalarla hayatlarını mahvedebileceklerine ve onlara kolayca haksızlık yapabileceklerine dair abartılı inançlara bağlı oldukları görülmüştür. Depresyonu olmayan ergenlerin ise, olanlara göre mükemmel bir evlat olmaya dair abartılı inançlara daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. Çocuğunda depresyon olan ana-babalar, olmayanlara göre, daha fazla depresyon, çocuklarıyla aralarında daha fazla çatışma ve anlaşmazlık ifade etmişlerdir. Ergen, anne babaların depresyon puanları, ergen-ebeveyn çatışması, aile ilişkilerine dair çarpıtılmış inançları ve ana-babaların fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları arasında pozitif ve anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Ergenlerin ana-babalarının kısıtlamaları ile hayatlarının mahvolacağına dair inançları, ebeveyn-ergen çatışması ve fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları; annelerin depresyonda olup çocukların problemlerinden dolayı kendilerini suçlamaları ve çocukları için düşük mükemmeliyetçi standartlara sahip olmaları; babaların ise ergen çocukları ile ilişkilerinde çatışma ifade etmeleri, depresyonda olan gençleri olmayanlardan ayırt eden değişkenler olarak ortaya çıkmıştır (Eryüksel & Akün, 2003, s.59).

Bir araştırmaya göre, negatif belirtilerin, depresyon ve anksiyete düzeylerinin Őizofrenide yaşam kalitesini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Őizofrenide yaşam kalitesi ve tedavi çalışmalarında depresyon, anksiyete gibi duyguların özelliklerinin ve negatif belirtilerinin dikkate alınması gerekir (rsel, Akdemir & zel, 2003, s.25).

İçinde bulunduğumuz duruma göre hepimiz ara sıra duygusal çöküntü içine gireriz; kimimiz bir yakınınızın acı ölüm haberini duyunca, kimimiz sınavda düşük not alınca, kimimiz yapacak başka hiçbir Şey olmayınca duygusal çöküntü belirtileri gösteririz. Bazı kimselerde duygusal çöküntü süresi günler, haftalar hatta aylarca sürebilir, fakat birey yaşamın gereklerini normal olarak yerine getirir. Bu kişiler sinirsel çöküntü tepkisi (nevrotic depressive reaction) içindedir. Duygusal kntnn Őiddeti artarsa ve birey kendi kendine bakamaz hale gelirse, bu duruma psikotik depresyon (duygusal çöküntü psikozu/depressive psychosis) adı verilir (Cüceloğlu,1991, s.454).

Channessian, Lemer, Von Eye ve Lerner (1996, s. 159)' ın 6. ve 7. sınıfa devam eden (%50 kız) 214 kişilik örnekleme yürüttükleri araştırma; algılanan ailesel kabul, benlik algısı ve duygusal uyum arasındaki ilişkiyi incelemeye yöneliktir. Araştırmanın sonucunda, erkeklerde düşük kaygı, depresyon, yüksek benlik değeri ve fiziksel görünümünden memnuniyet arasında ilişki bulunmuştur. Kızlar için; ailesi kabulün benlik değerinin ve algılanan çekiciliğin belirleyicisi olduğu saptanmıştır.

Depresyonu oluşturan özgül faktörlerin ne olduğuna dair kesin bir görüş birliği olmamakla birlikte, birçok araştırmacı ve klinisyen, depresyonun çok boyutlu doğasını kabul etmektedir. Depresyon kuramları duygusal, bilişsel, fizyolojik ve kişilerarası ilişkiler alanlarını kapsamaktadır. Depresyondaki bu alanların açığa çıkarılmasının birçok kuramsal ve pratik doğurguları olabilir (Arkar & şafak, 2004).

Depresyon ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmakta olan bir araştırmada genel olarak depresyon düzeyi daha yüksek olan kişilerde, karşı karşıya kalınan stres düzeyinden bağımsız olarak, problem çözme becerilerinin daha düşük olduğu sonucuna varmaktadır (Nezu & Ronan, 1988; Nezu, 1986; Siegel & Platt 1976).

Yaşam birçok iniş-ıkışlar ve tehdit edici deneyimlerle doludur. Birey tehdit edici durum ile bir biçimde başa ıkabildiğinde kriz durumu oluşmaz; ancak kişi tehdit oluşturan duruma alışageldiği problem çözme yöntemleri ile hakim olamazsa, kriz

durumu ortaya çıkar. Aslında kriz patolojik bir durum değildir, her insan yaşamında böyle dönemler geçirebilir (Cooper, 1979).

Sosyal etkileşimin ve bu etkileşimin kalitesinin önemini vurgulayan pek çok çalışma, ruh sağlığı ve fiziksel sağlığın, aile, arkadaşlar ve diğer önemli kişiler ile yaşanan ilişkilerle ilintili olduğuna; bu ilişkilerdeki çözülmenin ve yetersizliğin intihar davranışı için temel bir risk faktörü olduğuna işaret etmektedir (Bjarnason 1994; Brugha, 1988; Eskin, 1995).

Olumsuz yaşam olayları ile depresyon arasında güçlü bir ilişki olduğunu belirtilmektedir (Vinokur & Selzer,1975). 233 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, depresyon ile gündelik sosyal sıkıntılar, gündelik akademik sıkıntılar ve genel gündelik sıkıntılar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Dunkley & Blankstein, 2000).

Bir araştırmanın ortaya koyduğu bulgulara göre mükemmeliyetçilik (perfectionism) depresyona ve düşük benlik saygısına neden olmaktadır (Accordino, Accordino & Slaney, 2000). Mükemmeliyetçilik düşüncesinin depresyonla birlikte bulunduğunu destekleyen başka araştırmalar da bulunmaktadır (Hewitt & Dyck, 1986; Alden, Bieling & Wallace, 1994; Blatt, 1995). 138 üniversiteli erkek öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada nevrotik mükemmeliyetçiliğin depresyonu ve psikosomatik belirtileri anlamlı olarak yordadığını bulunmuştur (Sumi & Kanda, 2002).

Çocuğunda depresyon olan ve olmayan anne-babaların depresyon puanları karşılaştırıldığında, depresyonda çocuğu olan anne-babaların daha fazla depresif yakınma ifade ettikleri görülmüştür. Son yıllarda depresyonun genetik kaynakları konusunda tartışmalar bulunmaktadır (Spence ve ark., 2002; Steinberg & Morris, 2001).

Ruhsal sorunların asıl nedeni, modern toplumdaki bireysel gerekliliklerle toplumsal, kolektif gerekliliklerin, birbirlerinden giderek daha fazla oranda uzaklaşmasıdır. Bir anlamda, mevcut sosyo-ekonomik örgütlenme tarzı, bireylerin sosyal benlikleriyle, İç benlikleri arasındaki dengeyi bozmaktadır. Bu anlamda, akıl hastası, kişisel özelliklerinden, etkinliklerinden dolayı değil de, aile, akrabalık ve toplumsal-ekonomik rollerine bağlı olarak, hasta olur (Jakoby, 1996, s.166).

Ruhsal hastalıklarda ve depresyonda belirli kişilik tiplerine vurgu yapılırken aslında, bir yandan da, depresyonu ve genel olarak da ruhsal hastalığı, psikolojik söyleme

indirgeme çabalarına şahit oluruz. Ancak, kişiliğin hangi sosyal ve ekonomik şartların ve kültürel değerlerin etkileriyle oluştuğunu anlarsak, ruhsal hastalıkların sebeplerine ilişkin bilgilerimiz de o ölçüde artmış olur. Nitekim, mizaç bozuklukları ile yaşam olaylarının ilişkisini inceleyen bir araştırmada olumsuz yaşantıları olan bireylerin depresif bir mizaca sahip olduklarını ifade etmişlerdir (Saatçioğlu ve ark., 1996, s.25).

Depresif kişilik; kederli, karamsar, bedbin, kendine güvensiz, başkalarının destek ve onayına bağımlı, benlik saygısı düşük, suçluluk ve umutsuzluk hislerini içeren duygudurum özellikleriyle tanımlanmaktadır. Daha önceleri, depresif mizaç, doğuştan gelen ve sorun anlarında, ruhsal gerilimi arttıran bir durum olarak nitelendirilirken, daha sonraları, depresif bir karakterin oluşumunda, çevre faktörlerinin, asıl belirleyici olduğu vurgulanmıştır (Boratav, 2000, s.24).

Depresyonu anlamamızda, belki de, kişiliğin değişme potansiyellerinin eksikliği, modernleşme bağlamında, nedensel bir etken olarak yorumlanabilir. Belki de, kişilik tanımının önemli bir unsurunu teşkil eden tutarlılık, sosyal ve kültürel değişmeler anında, gerekli esnekliği engellediğinden, bireylerin acı çekmeleri ve ruhsal hastalıkları artmaktadır. Bunun yanı sıra, hastaların, kişiliklerinin bir parçasını oluşturan mizaçlarıyla sosyal karakterleri ve toplumdaki pozisyonları arasındaki çatlağın, uyumsuzluğun da, depresyonda önemli bir faktör olabileceği unutulmamalıdır (Yaşar, 2003, s.122).

Depresif kişilik yapısının temel özelliklerinden biri, bastırılmış öfke olarak bilinir. Buna göre öfke, libidinal nesneye duyulan bağımlılığın, eli kolu bağlı olmanın ve bu nesnenin gelecekteki olası vefasızlığının duygusal koşutudur. Ancak, öfkenin hangi sosyal, ekonomik koşullarda, alt yapıda biçimlendiğini hesaba katmaksızın, hangi iletişim bozukluklarının, tikanıklarının, kültürel etkenlerin etkisiyle geliştiğini anlamaksızın onun depresyon oluşumundaki etkisini, sosyolojik bağlamda yorumlayabilmemiz mümkün olmaz (Yaşar, 2003, s.124).

Depresif kişiliği olanların, yaşama olumsuz baktıkları, kendileri, arkadaşları hakkında aşırı eleştirici, aşağılayıcı yargılara sahip oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca, depresyonlu kişilerin, güvensizlik duygularına sahip olduklarından dolayı, küçük başarısızlıklardan, derinden etkilenerek, kendilerini zevk alma yetisinden mahrum bıraktıkları ifade edilmektedir (Köroğlu, 1993, s.37).

Kırsal yerleşim ile kentin kıyaslandığı bir çalışmada, kırsal kesimde yaşamış olmanın, kente göre daha fazla risk etmeni olabileceği ileri sürülmüşse de, ülkemizde şehirde yaşayanların depresyona girme risklerinin, daha yüksek olduğu bulgulanmıştır (Doğan, 2000, s.34). Ayrıca, bölgeler bazında ele alındığında da depresyonun en fazla görüldüğü bölgelerin, şehirleşmenin ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu, sanayileşmenin daha geliştiği yerlerde olduğu görülmektedir (Sağduyu ve ark., 2000, s.10).

Bilindiği gibi, ruhsal hastalıkları olanların, özellikle de depresyonluların, sosyal girişimciliği azalarak, çevresel destekleri erozyona uğrar ve sonuçta, bu kişiler, çevrelerinin de olumsuz katkılarıyla uzun süreli, yakın ilişkiler kuramazlar (Aşkın, 1999, s.35).

Olumsuz yaşam olayları, duygusal, davranışsal ve bilişsel anlamda, ciddi sıkıntılar doğurarak, depresyon başta olmak üzere, anksiyete, fobi gibi birçok ruhsal hastalıklara yol açarlar. Boşanma evlilik problemleri, işsizlik, işten ayrılma, emeklilik sorunları, yasal ve maddi sıkıntılar, göç, yaşam koşullarındaki ve alışkanlıklardaki değişiklikler, sosyal değişiklikler, bir yakınının kaybı, inanç sarsıntıları, tutkusal konularda ve duygusal yatırımı olan başarısızlıklar, olumsuz yaşam olayları içerisinde değerlendirilebilir. Genelde, kişinin, stresli bir olay sonrasında, davranış repertuarı daralarak reaksiyon dengesi bozulur ve bir süre, uyarılara yönelik tepkisi, gerekli düzeyde olmaz. Bu esnada, sorunları çözmeye yönelik motivasyonlar bastırılırsa, bu arada yaşanan duraklamanın, depresyona neden olduğu bildirilmektedir (Ceylan ve ark., 2001, s.114). Olumsuz yaşam olayları durumunda, genelde, kaçınma, dış dünyayla ilişkilerde gerginlik, duygusal sınırlılıklar nedeniyle de, hem savunma hem de dış dünyadan çekilme şeklinde sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Özgen ve ark., 1999, s.35).

Travmatik bir yaşantı, çözümlenmeden bastırıldığında, sonraki bir zamanda, olumsuz bir yaşam olayı ile birlikte aktifleşerek, rahatsızlık verici boyutlarda etkili olmaktadır (Özgen ve ark., 1999). Bir görüşe göre, olumsuz yaşam olayları, depresyonu belirlemede, nedensel bir etken olmak yerine, hastalığa yakalanmada, zedelenebilirlik açısından, bir yatkınlık oluşturmaktadır (Doğan, 2000, s.33).

Depresyonun yaygınlığı çeşitli gruplara ve kültürlere göre farklılık göstermektedir (Yıldırım, 2004). Gençler arasında uzun dönemde depresyonun yaygınlık oranını %25,2 olarak belirtmektedir (Kessler & Walters, 1998). Yaygınlık oranlarında da cinsiyetlere

göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ankara'nın gecekondü semtlerinde yaşayan 300 yetişkin üzerinde yaptığı bir çalışmada depresif semptomlar yaygınlığını %10 (Hancıoğlu, 1981); Ankara kent merkezinde 200 yetişkin üzerinde yaptığı çalışmada depresif semptomlar yaygınlığını %6.0 (Şaher, 1981); ise yarı kırsal kesimden aldığı 300 yetişkin üzerinde yaptığı bir çalışmada depresif semptomların yaygınlığını %14.3 olarak belirtmektedir (Demiriz, 1990). 14-16 yaş grubundaki adolesanlar arasında yapılan bir arştırmada depresyon oranı %17.2 çıkmıştır (Kaltiala-Heine, Rimpela, Rantanen & Laippala, 2001).

1.1.1. Depresyon ve Cinsiyet

Cinsiyet değişkeni de depresyonu anlamlı düzeyde yordamaktadır. Kız öğrencilerin depresyon puan ortalaması erkeklerin depresyon puan ortalamasından anlamlı olarak daha yüksek çıkmaktadır. Buradan yola çıkılarak, sınavlara hazırlık sürecinde kız öğrencilerin erkeklere kıyasla aile, arkadaş ve geniş çevre ile ilgili sıkıntıları daha sık ve yoğun yaşamış olabilecekleri, buna karşın ailelerinden de yeterince destek görmedikleri düşünülebilir. Bu nedenle, “cinsiyet ayrımcılığı ve sonuçları”, “kız ve erkek öğrenciler için üniversiteye girmenin ve meslek edinmenin önemi” gibi konuların anne baba eğitim programları kapsamında işlenerek anne babaların bilgilendirilmeleri yararlı olabilir (Yıldırım, 2004, s.248).

Garrison, ve arkadaşları 11-15 yaş grubunda 550 ergende Merkezi Depresyon Ölçeği (CES-D)' ni kullanarak yaptıkları çalışmada kızların erkek öğrencilere göre daha yüksek puanlar aldıkları saptanmış ve kızların daha fazla depresif belirtiler gösterdikleri bulunmuştur (Garrison, ve ark., 1990).

Tubman ve Windle yaş ortalamaları 15.5 olan 975 ergen ile yapmış oldukları çalışmalarında yüksek düzeyde depresif belirti göstermenin kız olmak ile yakından ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır (Tubman & Windle 1995). Başka bir çalışma da yaptıkları çalışmalarda kızların tüm depresyon ölçümlerinde erkeklerden daha yüksek depresyon puanlarına sahip olduklarını bulmuşlardır (Lewinsohn ve ark. 1993). Jolly ve arkadaşları çalışmaları da bu bulguyu destekler niteliktedir (Jolly ve ark. 1994).

Jolly ve arkadaşları cinsiyetler arasında depresif belirtilerin gösterilmesi açısından fark olup-olmadığını inceledikleri çalışmalarında depresif erkeklerin ağlama zorluğu, başarısızlık hissi, somatik şikayetler bildirdikleri, kızlarda ise şikayetlerin daha çok

başarısızlık ve kendini beğenmeme biçiminde olduğu, ayrıca kızların depresif belirtileri dile getirmede erkeklerden daha rahat oldukları belirtilmiştir (Jolly ve ark., 1994).

Aşırı olumsuz olaylar yaşayan kişiler üzerine yapılan araştırmada kadınların olumsuz yaşam olayları zamanla devam ettiği sürece semptomlarda bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Başa çıkmadaki cinsiyet farklılıkları, özellikle kadınların ve erkeklerin içinde buldukları sosyal rollerdeki farklılıklarla alakalıdır (Blalock & Joiner, 2000, s.59).

Kadınların, erkeklere göre depresif belirtilerden daha fazla yara aldıkları varsayılmıştır. Çünkü, kadınların derin düşünceden kurtulmak için ve daha az üstünlük hissine sahip olabilmek için kronikleşmiş olumsuz durumları tecrübe etmeleri daha muhtemeldir. Bu varsayımlar yaklaşık 1.100 yetişkin üzerinde test edilmiştir. Kronikleşmiş gerginlik, sıkıntı, üstün olamama hissi ve derin düşünme erkeklerdence kadınlarda daha yaygın olduğu görülmüştür ve depresif belirtilerde cinsiyet farklılığını ortaya koymuştur (Hoeksema, Carson & Grayson, 1999, s.1061).

14-16 yaş arası 153 lise öğrencisi üzerinde Reynolds Ergen Depresyon Ölçeği (REDÖ) ve Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) kullanarak yaptıkları çalışmanın sonunda her iki ölçeğin ayırıcı (kritik) maddelerinin kızlar grubunda daha yüksek ortalamalar çıkardığını bulmuşlardır (Baron & Campbell, 1993).

Benzer bir çalışmada erken ergenlik döneminde (13-15 yaş) kız ve erkek arasında orta derecede ve şiddetli depresyon gösterme açısından fark bulunmamıştır, ancak orta ergenlik döneminde (15-17 yaş) kızlardaki depresyon oranı erkeklerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Bununla beraber geç ergenlik döneminde (17-19) orta dereceli depresyonda bu etki devam ettiyse de, geç ergenlik döneminde kız ve erkeklerdeki şiddetli depresyon oranları benzer olarak bulunmuştur (Ehrenberg, Cox & Koopman 1990).

Depresyonda olduğu gibi cinsiyet farklılığında biyolojik izah etmekten daha çok kültürel destekleyici bir etkisi vardır (Silverstein & Prelic, 1991). Depresyon cinsiyete bağlı olarak kadınlarda erkeklerden daha fazla olmasını genetik geçiş faktörü ile açıklamaya çalışan ve cinsiyete bağlı depresyon riskini artırıyor hipotezi, genetik bir çalışmada depresyon öncesi çizgide bulunan iki aile ve birinci derece yakınlarında incelenmiş ve bunu destekleyecek kanıtlara rastlanılmamıştır (Merinkangas, Weisman

& Pauls, 1995).

570 Japon ve ABD’li 12–15 yaşlarındaki öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada kız öğrencilerin depresyon puan ortalamalarının erkeklerinkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Japon erkek öğrencilerin depresyon puan ortalamaları ise Hispanik erkek öğrencilerin depresyon puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Takeuchi, Roberts & Suzuki, 1994). 8–17 yaş grubundaki çocuk ve ergenler ile yaptıkları bir çalışmada kızların depresyon puan ortalamalarını erkeklerin ortalamalarından daha yüksek olarak bulmuşlardır (Poli, Barbara, Mara & Gabriele, 2003). Buna karşın, Hisli’nin yaptığı çalışmalarda depresyon puan ortalamalarının cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre değişmediği görülmüştür (Hisli, 1988, 1989).

Cinsel kalıp yargılarımız, erkeklerin daha bağımsız, güçlü ve saldırgan; kadınların ise bağımlı, edilgen ve duygusal olmalarını içeren değerleri taşır. Gerçekten de bir ucu duygularımızda saklı olan düşünce ve davranışlarımız, toplumsal cinsiyet değerleriyle yakından ilgilidir. Yapılan incelemelerde, depresyona giren veya yaşam boyunca girme riski olan kadınların erkeklerden, iki kat daha fazla olduğu ileri sürülmektedir (Çelikkol, 2001, s.217). Depresyon araştırmalarında, kadın-erkek oranları farklılığı biyolojik etkenin yanı sıra tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan işbölümü farklılığına ve kültürel etkenlere dayalı olarak beliren cinsiyet rollerine bağlanmaktadır (Küey ve ark., 1993, s.61).

1.1.2. Ergenlerde Depresyon

Ergenlerde umutsuzluk, karamsarlık, ilgi kaybı, anhedoni, sosyal içe çekilme, yorgunluk, özkıyım düşüncesi ve girişimi daha sık ve şiddetli iken çocuklarda ayrılık kaygısı daha sık ve şiddetlidir. Bedensel yakınmalar, ağlama ve uyku bozukluktan genel olarak kızlarda daha sık rastlanmıştır. Ergen kızlarda, erkek ergenlere göre iştahsızlık ve özkıyım girişimi daha sık bulunmuştur (Erdoğan, Tamar & Erdoğan, 2002, s.144).

Yine pek çok araştırmada kız ergenlerin erkeklerden daha ağır ve çok sayıda depresif belirtiler bildirdiği, depresyonda cinsiyet farkının erken ergenlik döneminde ortaya çıkıp, yaşla birlikte daha belirginleştiği belirtilmiştir (Fleming & Offard, 1990).

14-18 yaş ergenlerin üzerinde-yapılan çalışmada, depresyonla ilgili başlıca risk faktörlerinden depresif olan ergenlerin depresif olmayanlardan özellikle karamsarlık ve benlik saygısı gibi bilişsel değişkenlerde farklılık gösterdiklerini saptamışlardır

(Lewinsohn ve ark., 1994).

Ergenlerde beden imajından hoşnutsuzluk, kendilik kavramı ve kendilik değerini olumsuz olarak etkilemektedir. Kendilik kavramı ve kendilik değeri düşük olan ergenlerin depresyon, anksiyete ve daha birçok ruhsal bozukluğa yatkın olabilecekleri göz önünde bulundurulursa, beden imajından hoşnut olup olmamanın ergen üzerindeki etkileri psikiyatristlerin ve ergenlerde psikolojik danışma ve psikoterapi ile uğraşanların aklında bulunmalıdır (Canpolat, Örsel, Akdemir & Özbay, 2003, s.143).

Depresyon belirtilerinin çocukluktan, ergenliğe geçişle arttığı ve bu artışın özellikle kızlarda belirgin olduğu saptanmıştır (akt; Öy, 1995; Angold, 1988)., yaptıkları çalışmada geç çocukluk ve ergenlikteki depresif bozukluğun yaş ve cinsiyete özgü yaygınlığını incelemişlerdir. Bulgular depresif belirtilerin 10-13 yaş kızlarda %2.3, erkeklerde, % 1.8; 14-16 yaş kızlarda % 7.6, erkeklerde % 1.6; 17-20 yaş kızlarda %2.7 ve 18 erkeklerde %2.7 oranlarında yaygınlığını olduğunu göstermiştir. 14-16 yaş orta ergenlik döneminde kızlardaki depresyon oranlarında belirgin bir artış olduğu ve 14 yaşın kritik bir yaş olduğu belirlenmektedir (Cohen ve ark., 1993).

Yıldırım'ın çalışmasında sınav kaygısı, gündelik sıkıntılar, sosyal destek ve cinsiyet değişkenlerinin 8-11. sınıf öğrencilerinin depresyon düzeylerini ne derecede yordadığı incelenmiştir. Araştırmaya 257 (% 53) kız ve 228 (% 47) erkek olmak üzere toplam 485 öğrenci alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, sınav kaygısı, aile, arkadaş ve geniş çevre ile ilgili gündelik sıkıntılar, aile desteği, öğretmen desteği ve cinsiyet değişkenleri depresyonu manidar olarak yordamakta; arkadaş desteği ile öğretim yaşamına ilişkin gündelik sıkıntılar ise yordamamaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin yaşadıkları gündelik sıkıntılarla, sınav kaygısıyla başa çıkmaları ve öğrencilere destek olabilmeleri amacıyla öğretmenler, anne babalar ve psikolojik danışmanların ortak anlayış ve işbirliği içinde olmaları yararlı olabilir (Yıldırım, 2004).

Buna rağmen başka bir araştırma da ergenler üzerinde yaptıkları bir çalışmada özsaygı ile depresyon; özsaygı ile arkadaş desteği; arkadaş desteği ile depresyon arasında yüksek korelasyonlar olduğunu belirtmektedirler (Colarossi v Eccles, 2000) . Genç yetişkinler ve ergenler arasında aldıkları sosyal desteğe ilişkin düşük doyuma depresif ve psikosomatik semptomlar ile kaygı eşlik etmektedir (Burke & Weir, 1978; Compas, Slavin, Wagner & Vannatta, 1986).

Birçok araştırmanın bulguları göstermektedir ki, üniversite giriş sınavı öğrencilerde depresyon oluşturmaktadır. Sınav baskısı gençlerde anlamlı duygusal problemlere neden olmaktadır. Öğrencilerde üniversiteye giriş sınavı semptomları olarak tanımlanan psikolojik ve somatik bazı belirtiler görölmektedir (Lee & Larson, 2000). Yüksek sınav kaygısı, akademik başarının yanısıra, öğrenciyi bütün yönleriyle olumsuz etkileyebilir (Ergene, 1994).

Üniversite sınavına (ÖSS) hazırlık sürecinde bazı öğrencilerde duygusal sorunların ortaya çıktığı, bu öğrencilerin okul veya dersanelerdeki Rehberlik Servisleri'ne başvurdukları, bazı öğrencilerin sağlık kurumlarındaki psikolog veya psikiyatristlerden yardım aldıkları gözlenmektedir (Yıldırım, 2004). Ergene ve Yıldırım tarafından yapılan bir çalışmada üniversite adaylarından %45'inin "depresif", %17'sinin "hafif depresif" olduğu; ayrıca kız adaylarda depresyon oranının erkek adaylardan daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Ergene & Yıldırım, 2004). Bu bulgulardan sınavlara hazırlık sürecinin öğrencilerde depresyona yol açtığı düşünölebilir.

Depresyonu olan ergenlerin, olmayanlara göre, anne ve babalarıyla ilişkilerinden hoşnut olmadıkları, ana-babalarının çeşitli kural ve sınırlandırmalarla hayatlarını mahvedebileceklerine ve onlara kolayca haksızlık yapabileceklerine dair abartılı inançlara bağlı oldukları görölmüştür. Depresyonu olmayan ergenlerin ise, olanlara göre mükemmel bir evlat olmaya dair abartılı inançlara daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. Çocukunda depresyon olan ana-babalar, olmayanlara göre, daha fazla depresyon, çocuklarıyla aralarında daha fazla çatışma ve anlaşmazlık ifade etmişlerdir. Ergen, anne ve babaların depresyon puanları, ergen-ebeveyn çatışması, aile ilişkilerine dair çarpıtılmış inançları ve ana-babaların fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları arasında pozitif ve anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Ergenlerin ana-babalarının kısıtlamaları ile hayatlarının mahvolacağına dair inançları, ebeveyn-ergen çatışması ve fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları; annelerin depresyonda olup çocuklarının problemlerinden dolayı kendilerini suçlamaları ve çocukları için düşük mükemmeliyetçi standartlara sahip olmaları; babaların ise ergen çocukları ile ilişkilerinde çatışma ifade etmeleri, depresyonda olan gençleri olmayanlardan ayırt eden değişkenler olarak ortaya çıkmıştır (Eryüksel & Akün, 2003).

Çocukluk ve ergenlik çağı depresyonunu ele alan araştırmalar gözden geçirildiğinde, iki önemli sonuç dikkat çekmektedir. Birincisi, 20. yüzyılın son yarısında doğan çocukların

ergenlik çağına geldiklerinde depresyona girme olasılıklarının yüksek olmasıdır. İkinci dikkat çekici sonuç, genç yaşta başlayan depresyona, çağımızda daha önceki kuşaklarda görüldüğünden daha sık olarak rastlanmasıdır (Birmaher ve ark., 1996; Parker & Roy, 2001).

Ergenlik döneminde yaşanan depresyonun, bireyin gelişimini olumsuz yönde değiştirebileceği görülmektedir. Özellikle çocukluk ve ergenlik çağında depresyon yaşayanların önemli bir bölümünün yetişkin yaşamlarında da depresyon başta olmak üzere çeşitli psikolojik sorunları tekrarlayıcı bir şekilde yaşadığı (Harrington ve ark., 1990; Rao ve ark., 1993); madde kullanım bozukluğu, intihar riski, iş başarısızlığı, ilişki güçlükleri ve akademik başarısızlık gibi risklerin arttığı (Harrington & Vostanis, 1995; Hammen, 1991; Kovacs ve ark., 1993; Petersen ve ark., 1993) bildirilmektedir.

Sonuç olarak; ergenlerde depresyon üzerine yapılmış olan birçok çalışmada, depresif belirtilerin ve depresyon bozukluğunun kızlarda erkeklerden daha sık görüldüğü, çocukluktan ergenliğe geçişle birlikte arttığı, ebeveyn ilişkileri, çevresel değişkenler, yaşam olayları; akademik başarı, aile içi sorunlar, depresyon geçmişi, sosyo- ekonomik durum gibi pek çok değişkenin ergenlerdeki depresyonla ilişkili olduğu belirtilmiş ve depresyonun yalnızlık ve terk edilmişlik duygularını da beraberinde getirebileceğine değinilmiştir (Erim, 2001, s.21).

1.1.3. Depresyon ve Aile Yapısı

Birey açısından, en önemli ve en sürekli olan sosyal grup, ailedir. Aile, toplumun kültür ve değerlerini aktarmak suretiyle, bireyin sosyalleşmesini sağlar. Aile, üyeleri arasındaki birliğin sağlanmasına, kuşaklar arasındaki uyumu gerçekleştirmeye yarayan toplumsal bir ögedir. Davranışlarımız ve sosyal ilişkilerimiz kadar, bunların önemli bir parçası olan duygularımız da aile içerisinde şekillendiğinden, ruhsal sağlığımız, büyük ölçüde aile yapısına ve aile içi ilişkilere bağlıdır. Üstelik, aile içi bu ilk sosyal ilişki nüvesinin, bireyin bütün yaşamını ve çok sonraları dahi, ruhsal sağlığını etkileyecek bir etki gücüne sahip olduğu da çeşitli yazarlarca dile getirilmektedir (Çelikkol, 1999, s.44).

Başta duygusal işlev olmak üzere, ailenin toplumsal fonksiyonları ile ayakta durmayı başaran yapısal bozukluklar, aynı zamanda, aile üzerinde ciddi bir baskı oluşturacağından, sosyal ve ekonomik yapının çarpıklıklarının, başta çocuklar olmak üzere, bütün aile üyelerini ve ailedeki ilişkileri, olumsuz olarak etkilemesi

kaçınılmazdır. Gerçekten de, depresyonun, ebeveyn ve çocuk arasındaki kötü etkileşimin bir sonucu olduğu yönündeki ciddi bulgular düşünüldüğünde, ailedeki sıkıntı ve zorlanmaların, ruhsal hastalıkların oluşmasındaki etkisi daha iyi anlaşılır. Aile içindeki kötü muamelenin ise, çocuğun kendine ve başkalarına olan güvenini sarsarak, bireyde duygusal ve iletişimsel bozukluklara neden olduğu, ailelerini, aşırı baskıcı algılayan bireylerin de, özgüvenlerinin düşük, depresyon düzeylerinin ise, yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gerçekten de, baskıcı aile ortamlarında büyüyen kişilerin iletişim becerileri zayıflayacağından, sosyal ve elbette doğal olarak da, duygusal destekleri de o ölçüde azalır (Güvenç, 1996, s.36).

Aile ile depresyon arasında ki ilişkiyi ortaya koymak için yapılan bir araştırma da dikkat çeken bir husus da, şu anda, aile huzursuzluğu nedeniyle depresyon geçirdiklerini söyleyenlerin, aile geçmişlerinin de, olumsuz ve problemlili olduğu şeklindeki bulgudur (Yaşar, 2003, s.176).

Üstelik toplumumuzda, annenin yanı sıra, anneanne- babaanne, teyze, hala ve hatta bazen komşunun da yer aldığı aile yapısının. bir anneler topluluğu oluşturarak, çocukların bir bütünlük kuramamaları neticesinde, ruhsal açıdan kırılmalı hale geldikleri ifade edilmektedir (Saydam ve ark., 2000, s.222).

Sosyo-ekonomik değişkenler, ana-baba tutumu, ana-baba ile yaşanan ilişkilerin niteliğini etkiler, bu ise, bireyin kişisel, psikolojik özelliklerini belirler. Örneğin, bir çalışmada, gencin kişilik özellikleri ile ana-babanın tutumları, ailesinin sosyo-ekonomik durumları arasında, birtakım ilişkiler bulunmuştur (Karadayı, 1995, s.262).

Şiddetli depresyon durumlarında önemli çevresel etkenlerin varlığına dikkati çeken araştırmalar ailenin yapısı ve ailedeki sorunların (düşük sosyo-ekonomik düzey, boşanma, tek ebeveynin olması, çocuk istismarının varlığı, ebeveynlerde görülen depresyon, kaygı durumu, madde kullanımı, antisosyal davranışlar vb.) depresyonun gelişimi ve sürekliliği üzerinde etkileri olduğunu göstermiştir (Alet & Bernment, 1998).

Aile güvenli ise ve bireye verdiği gücün miktarı dengeli ise ergen kendine güvenli olmakta ve olumlu benlik algısı geliştirmektedir. Ayrıca ailenin sosyo-ekonomik durumu da benlik algısı üzerinde etkilere sahiptir. Eğer kendi sosyo-ekonomik statüsünü anlamına göre düşük bulursa, benlik algısı olumsuz etkilenebilmektedir (Hurlock, 1955).

14-16 yaşındaki adolesanlar üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, aile yapısı depresyona eşlik etmektedir. Düşük anne baba eğitimi kızlar için; ailedeki işsizlik durumu ise erkekler için depresyon riskini artırmaktadır (Kaltiala-Heine, Rimpela, Rantanen & Laippala, 2001).

Ekonomik durumu zayıf olan bu çok çocuklu geniş ailelerde, ebeveynler üzerindeki baskı arttıkça, aile üyelerinin birbirleri ile aralarındaki ilişkilerin niteliği bozulur, tahammül sınırları daralır ve bu durumda da, genelde, çocuklar, günah keçisi haline getirilir. Bu tip bir aile ortamında ise, "ayıp", "iyi-kötü" şeklindeki yargılayıcı kontrol tarzı kaçınılmaz hale gelir. Bu yargılayıcı tutumların ağır bastığı ailelerdeki çocukların, kendilerine ve çevrelerine yönelik bakışları ise, yargılayıcı ve olumsuz olur. Çünkü çocuklar, vicdanlarını, anne babanın kendilerine ilişkin tutumlarından çıkarsayarak içselleştirirler (Yaşar, 2003, s.175).

Koşulsuz olumlu kabul tüm bireylerin benlik yapılarını güçlendiren bir tutumdur.. Ergenlere de her koşulda kabul edici bir tutumla yaklaşma önemli ve gereklidir. Koşulsuz sevgi, saygı ve kabul ergenlerin ben değerini ve kendilerini olumlu algılamalarını sağlar (Aydın, 1997, s.174). Bu bize anne-babadana ayrı olmanın yordayıcı bir özellik olduğunu gösterir.

15-16 yaşları arasındaki 152 birey ve ailelerinden oluşan örneklem grubu üzerinde yapılan bir araştırma da aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Sonuçlara göre; uyumlu ailede yetişen çocukların özgüveni, akademik başarısı, uyumsuz ailede yetişen çocuklara göre belirgin düzeyde yüksektir. Ayrıca uyum ve özgüven akademik başarı üzerinde etkilidir (Soner, 1995, s.5, 6).

Aile etkilerine ek olarak, depresyonun, orta öğrenim yıllarında artış göstermesi akademik olarak başarılı olduğunu düşünen çocukların duygusal ve davranış güçlükleri çekme olasılığının düşük olması, buna karşı akademik olarak kendini başarısız gören çocukların depresyon semptomları göstermesi de çevrenin önemini destekleyen araştırma bulguları arasındadır (Akt; Berument, 1998, Reinherz ve ark, 1993).

Toplumlarda yaygın, önemli ve doğal sosyal destek kaynağı evlilik, aile kurumu ve aile üyeleridir (Robertson, 1988). Öğrencilerin önemli sosyal destek kaynakları aileleri, arkadaşları ve öğretmenleri olarak sıralanmaktadır (Yıldırım, 1998). Buda bize sosyal

destek kaynaklarından aileden yoksun olan yatılı öğrencilerin depresyon riski taşıdığını göstermektedir. Yatılı okulda okuyan öğrencilerin daha fazla akran baskısı maruz kalması söz konusudur. Ayrıca disiplini sağlamak amacıyla yatılı okulda görev yapan öğretmenlerin aşırı disiplin uygulamalarında öğrenciler açısından olumsuz bir etki oluşturmaktadır.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, ergenlik çağının öncelikli olarak aile ilişkileri kapsamında incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Adams ve ark., 1994; Barber, 1992; Gecas & Seff, 1990; Robin & Foster, 1989, Steinberg & Morris, 2001). Özellikle depresyonun, intihar fikrinin ve intihar girişimi riskinin araştırıldığı çalışmalarda, olumsuz aile ortamı (Fergusson & Lynskey, 1995); ergen tarafından çatışmalı, reddedici ve istismar edici olarak algılanan aile ilişkileri (Birmaher ve ark., 1996; Reinherz ve ark., 2000); kaotik aile ortamı (Warner ve ark., 1995); olumsuz iletişim, düşmanca duygular, problem çözme becerilerinde yetersizlik (Eryüksel, 1996; Robin, Koepke & Moye, 1990); bağımsızlığın ana-baba tarafından desteklenmemesi (King ve ark., 1992) gibi önemli ailesel faktörlere dikkat çekilmektedir.

Sosyal destek için ilk basamak olan aileden destek algılayamamak intihar riskini artırmaktadır. Yalnızlık duygusunun umutsuzluk ve çaresizlik duygusunu pekiştirmesi ve problem çözme becerilerinin kullanılmasını güçleştirmesi beklenebilir. Yalnız yaşama ve kişilerarası ilişkilerdeki sorunlar intihar davranışı açısından önemli bir risk faktörüdür. Ayrıca, problem çözme becerilerinin kazanıldığı ilk yerin, kişinin ilk öğrenme ortamı olan aile içinde olacağı açıktır. Ailenin içinde algılanan sosyal destek düşük olduğunda, kişinin problem çözme becerilerini geliştirme süreci de istendiği kadar iyi yürümebilir (Özgüven, Soykan, Haran & Gençöz, 2003).

Depresyon ile anne baba desteği ve sınıf arkadaşı desteği arasında ilişkiyi ortaya koymak için yapılan bir araştırmada negatif yönde manidar ilişkiler bulunmuştur (Demaray & Malecki, 2002). Başka bir araştırmaya göre anne baba, öğretmen ve arkadaştan algılanan sosyal destek eksikliği hem kız hem de erkeklerde depresyonun yükselmesine yol açmaktadır (Kaltiala-Heine, Rimpela, Rantanen & Laippala, 2001). Ayrıca benzer bir araştırmada anne babanın çocuğa gereğince sıcak, yakın davranmaması ve çocuğu sıkı kontrol etmesinin depresyona yol açtığını ifade etmektedirler (Mackinnon, Henderson & Andrewes 1992).

Ergenlik döneminde karşılaşılan psikolojik sorunların değerlendirilmesinde, müdahale ve tedavi yaklaşımlarında da sıklıkla aile terapisi modelleri ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşımlarda problem-çözme iletişim becerileri (Alexander & Parsons, 1982; Robin & Weiss, 1980); aile sistemindeki yapısal bozukluklar (Aponde & Van Deusen, 1981; Levine, 1985; Minuchin, 1974) ve işlevsel sorunlar olarak (Haley, 1997; Madanes, 1980; O'Connor & Hoorwitz, 1984) ele alınmaktadır.

Ebeveyn-ergen arasındaki çatışmayı değerlendirmeye ve tedavi etmeye yönelik Davranışsal-Aile Sistemleri modelini ileri süren Robin ve arkadaşları, Davranışsal-Aile Sistemleri modellerine aile üyelerinin birbirlerine yönelik bilişsel çarpıtmalarını veya gerçekçi olmayan inançlarını da dahil etmişlerdir (Robin & Foster, 1984; 1989; Robin, Koepke & Moye 1990; Robin, Koepke & Nayar, 1985; Robin ve ark., 1999).

Ergen ve ebeveynlerin birbirleri hakkında sahip olabilecekleri gerçekçi olmayan inançları/beklentileri belirlemek için yapılan bir araştırmada, aile içi ilişkiler üzerindeki etkilerini ortaya koymaya çalışılmıştır. Ana-babaların sahip olabileceği gerçekçi olmayan inançları/çarpıtmaları şu şekilde betimlemektedirler: (a) Mahvetme, çocuklarının bazı hatalı davranışlarının felaketvari sonuçlar doğurabileceğine dair abartılı inançlardır; (b) Mükemmeliyetçilik, çocuklarının, kusursuz ve mükemmel bir genç olmalarını beklendileridir; (c) İtaat, ana-babaların isteklerinin ergenler tarafından soru sormadan ve gönüllü bir şekilde yerine getirilmesi gerektiğine inanmalarındır; (d) Kendini suçlama, ergenlerin hatalarını bir ebeveyn olarak kendi beceriksizliklerinin ve başarısızlıklarının kanıtı olarak değerlendirmeleridir; (e) Kötü niyet, çocuklarının onları incitmek için kasten kötü davrandığına veya isyankârlık ettiğine inanmalarındır. Gençlerin sahip olabileceği gerçekçi olmayan inançlar veya beklentiler ise şu şekilde özetlenebilir: (a) Mahvedilme, ana-babasının getirdiği kısıtlamalar yüzünden gençlik yıllarının kolayca mahvolabileceğine dair abartılı inançlardır; (b) Mükemmeliyetçilik, mükemmel bir genç ve evlat olmakla ilgili çarpıtılmış inançlardır;(c) Haksızlık, ergenlerin ana-babalarının kendilerine daima adil bir şekilde davranmaları gerektiğini beklendileridir; (d) Özerklik, gençlerin, ana-babalarının getirdikleri kısıtlamalarla sınırlandırılmaması, istedikleri kadar özgür bırakılmaları gerektiğine inanmalarındır; (e) Onaylanma, aile üyelerinin her türlü sırrını birbirlerine açmaları, her zaman birbirlerinin davranışlarını onaylamaları gerektiğini beklendileridir (Robin ve arkadaşları, 1989, 1990; Vincent-Roehling & Robin, 1986).

Robin ve arkadaşlarına göre, aile üyelerinin çarpıtılmış ve gerçekçi olmayan inanç ve beklentileri, belli sorunlarda katı tutumların ortaya çıkmasına, problem çözme sırasında kutuplaşmalara, olumsuz duygu ve davranışların artmasına ve giderek olumlu iletişim kurmanın zorlaşmasına neden olmaktadır (Robin & Foster, 1989; Robin, Koepke & Moye, 1990).

Davranışsal-Aile Sistemleri modeline temellendirilmiş araştırmalarda, sorunlu ailelerdeki ebeveyn ve ergenlerin aile içinde daha fazla genel anlaşmazlık, iletişim sorunları, problem çözme becerilerinde yetersizlik, düşmanca duygular, kardeşler arası çatışma ve okul çatışması ifade ettiği görülmektedir (Eryüksel, 1996; Kahraman, 2000; Robin, Koepke & Moye, 1990).

Ebeveyn ve ergen arasındaki çatışma veya gerginlik üzerinde bilişsel çarpıtmaların etkisi olduğu yolundaki görüşler, gerek Amerika gerek Türkiye’de yapılan çalışmalarda ileri sürülen görüşlerle tutarlılıklar göstermiştir. Ergenlerde görülen çeşitli psikiyatrik problemler sebebiyle bir kliniğe başvuruda bulunan ailelerin, aile içi çatışmayı artırıcı olumsuz ve abartılı inançlara daha çok sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Eryüksel, 1996; Robin & Foster, 1989; Robin, Koepke & Moye, 1990; Robin, Koepke & Nayar, 1985). Çocuklarında çeşitli davranışsal sorunlar olan Amerikalı babalarda, mükemmeliyetçilik, itaat ve kötü niyet; sorunlu ergenlerde mahvedilme, haksızlık ve özerklikle ilgili gerçekçi olmayan inançlara bağlılığa daha fazla rastlanmıştır (Vincent-Roehling & Robin, 1986).

Türk ergenler için mahvedilme ve haksızlıkla ilgili abartılı inançlar, ana-babayla ilişkilerindeki çatışmayı artırıcı bir unsur olarak belirirken (Eryüksel, 1996), Amerikalı ergenler için bu iki inanca özerklik ile ilgili inanç eklenmiştir (Robin, Koepke & Moye, 1990). Türk anneler, Amerikalı annelere göre çocuklarının davranışları altında kötü niyet olduğuna dair inançlara daha fazla bağlı bulunmuş, bu da aile ilişkilerindeki çatışmayı artırıcı bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle psikiyatrik yardım arayan, eğitim düzeyi düşük ve erkek çocuk annelerinde kötü niyetle ilgili inançlara daha fazla rastlanmıştır. Psikiyatrik sorunu olan gençlerin ailelerindeki eğitimi düşük babalar, çocuklarının mükemmel ve hatasız davranması gerektiğine daha fazla inanmaktadırlar. Kızlar ise erkeklere göre, ana-babalarından onay görmeye daha çok önem vermektedir ve yeteri kadar adil muamele görmediklerine inanmaktadırlar (Eryüksel, 1996).

Davranışsal-Aile Sistemleri modeline dayalı Kahraman’ın yürüttüğü bir çalışmada,

ebeveyn-ergen ilişkilerindeki bilişler/gerçekçi olmayan inançlar konusunda ilgi çekici başka bulgular da elde edilmiştir. Ailelerinde şiddet olan ve olmayan ergenleri, aile ilişkileri ve yaşadıkları çeşitli psikolojik sorunlar açısından karşılaştıran bu çalışmada, bazı psikolojik sorunlarla aile ilişkilerine yönelik bilişsel çarpıtmalar arasında ilişkiler olduğu görülmüştür. Örneğin depresyonu olan ergenlerde mükemmeliyetçilik, obsesif-kompulsif sorunları olan ergenlerde onay görme, paranoid eğilimleri olan ergenlerde haksızlığa uğrama, fobik anksiyete belirtileri gösteren ergenlerde özerklikle ilgili inançlara daha fazla rastlanmıştır (Kahraman, 2000).

1.1.4. Depresyon ve Aileden Ayrılma

Depresif bireyler evlerinden ayrılmaları ve hareketli bir sosyal ortamda varlıkları sürdürmeleri göz önüne alındığında bunlarla baş etmeleri zor olacaktır. Çünkü depresif bireyler soysal destekleri kullanabilme, problemleri çözme yetesizliği, kendine güven gibi konularda normal bireylerden daha kötümser bir bakış açısına sahiptir (Burns & D'zurila, 1999)

Birey, ait olduğu topluluğundan uzaklaşmanın etkisiyle, kopmuş olmanın kaygılarını ve özlemle karışık suçluluk duygularını, yeni çevresine adapte olmakta çekeceği güçlüklerle birlikte yaşar. Ayrıca, yalnızlık korkularının, uyum güçlüğü ve güvensizlikle birlikte bulunduğu, bireyin alışageldiği sosyal fiziki çevrelerinden ayrılmaları ile birlikte, ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Çorapçıoğlu, 1998, s.22). Bu itibarla, yaşanan kimlik sorunlarının ve kimlik direncinin, kendini ruhsal sorunlar olarak gösterebileceği ifade edilmektedir (Öztürk, 1996).

Yaşar'ın araştırmasında depresyonlu hastaların %44'ü, hayatlarının bir döneminde, iki ile on yıl arasında değişen bir yalnızlıklarının olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle, hemen hemen tümünü, erkeklerin (%29) oluşturduğu bu depresyonlu hastalar, 16-17 yaşlarından itibaren çalışmak için, evlerinden, ailelerinden ayrılarak, yalnız başlarına kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu, hastalar içerisinde, bazıları, aileleriyle yaşadıkları sorunları nedeniyle evden uzaklaştıklarını bazısı da, buldukları yerde eğitim olanakları olmadığı için, okumak amacıyla, ortaokuldan itibaren yurtlarda veya tek başlarına tuttıkları evlerde yalnız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ruhsal sorunlar yaratan bu yalnızlık deneyimlerinin bireylerin kendi tercihleri olmakla birlikte, bunda, modernleşmenin coğrafi, sosyal hareketliliğin artmasının önemli bir etken olduğunu söyleyebiliriz (Yaşar, 2003, s.147).

Taşra bölgelerinde geleneksel değerlerin etkisiyle yetiştirilen depresyonlu hastaların, yoğun grup bağılıkları ve itaatkâr eğitim tarzları nedeniyle, aile bağlarından yeterince ayrışamadıkları, anne-çocuk bağlarındaki duygusal bağılıklarından kopamadıkları ve yeterince bireyselleşemedikleri için de herhangi bir ayrılık durumunda, kaygılarının yüksek olması beklenebilir (Arkonaç, 1999, s.139).

Yaşar araştırmasında ortaya koyduğu gibi annelerinden erken yaşlarda ayrılan çocukların, ruhsal hastalıklara yakalanma risklerinden başka bir de, araştırmamızda gördüğümüz gibi, çocuklarından ayrılmak zorunda kalan ebeveynlerin bu ayrılık nedeni ile ruhsal sıkıntılar yaşayabileceklerini ifade edebiliriz (Yaşar, 2003, s.149-150).

1.2. Yatılı Okullar

Ayrıma bireyselleşme çabaları her zaman istenen nitelikte sonuçlar doğurmayabilir. Bunu etkili bir şekilde sağlayan bireyler uyum sorunlarını daha yoğun bir şekilde yaşayabilirler (Holmbeck& Wandrei, 1993).

Üniversite öğrenci yurtlarında kalan öğrencilerin problem durumuyla ilgili yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin en çok karşılaştığı problemlerden birinin oda arkadaşlarıyla ilgili anlaşmazlıklar olduğu, bu öğrencilerin bu dönemde oda arkadaşının farklı değerleri, yaşam stilini ve farklı cinsi tutularını kabul etmeyi öğrenme durumudur. Ayrıca oda arkadaşlarının kendisine karşı haksız davranışları karşısında kendini savunmasını da gerektirmektedir. Bu problemler yatılı okullar da okuyan orta öğrenim öğrencileri içinde söylenilebilir. Ayrıca öğrenciler evden ayrılıp okula başladıklarında bir yandan bu psikolojik bağımlılığı yaşarken bir yandan da ayrıma-bireyselleşme çabaları içine girmektedir. Ayrılmayla birlikte bireysel kimlik geliştirme ve kendine özgü bir yaşam çabaları ön plana çıkmaktadır (Özbay, 1997).

Sınav ile öğrenci alan özel okul statüsündeki okuyan öğrenciler, kendilerini okulun ve ailenin yüksek beklentilerini karşılamak zorunda hissedecekleri düşünülebilir. Ergenlik döneminin kendine özgü güçlükleri ile başetmeye çalışan ve ailenin maddi olarak yatırım yaptığı bu ergenler, kendilerinden yüksek akademik başarı beklenen, olumlu davranışlar sergilemeleri istenilen bireyler olarak yoğun stres, kaygı, öfke yaşayabilecekleri düşünülmektedir (Güleç, 2001).

1700 ortaöğretim öğrencisinin ömeklem olarak alındığı araştırmada, gençlerin öz-imağ örüntülerinde yaşamın ve sosyal çevrelerinin bir boyutu olarak, devam ettikleri okuldaki

öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin etkili olup olmadığını incelemiştir. Sonuçlara göre; okul değişkeni öz imaj örüntüsünde etkili olmaktadır. Gencin devam ettiği okulun sosyal çevresinin öz-imaja etkisi ile ilgili bulgular, okul çevresinin bu açıdan etkili olduğunu gösterir niteliktedir. Özellikle dürtü kontrol, vücut ve benlik imajı, cinsel tutumlar ve psikopatoloji alt ölçeklerindeki farkın, alt sosyo-ekonomik düzeye dahil öğrencilerin devam ettiği okuldan kaynaklandığı görülmüştür. Ayrıca, kız öğrencilerin öz-imaj örüntüsünün erkek öğrencilere göre daha düşük olduğu saptanmıştır (İnanç, 1988, s.71, 77, 81).

Ergenlerin öfke yaşantıları ve benlik algıları ve akademik başarı ilişkileri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada sınavla öğrenci alan okullarda ergenlerden akademik düzeyde ve olumlu davranışlar göstermeleri boyutunda beklentilerin olması ile ilişkili olarak, kurumun ve ailelerin ergene daha fazla sorumluluk ve kural yüklediği düşünülmektedir. Ergenlik döneminde farklı roller ve sorumluluklarla tanışan ve bunların doğurduğu gerilimi açıkça dışa vurma eğiliminde olan bireyin, okul ortamında da yeni kural ve sorumluluklarla karşılaşması onun daha asi, fevri olmasına yol açabilir. Sonuç olarak bu bulgu; öfke ile başetmede güçlükler yaşanan bir dönem olan ergenlik döneminde, yeni baskıların ergenin öfkesini kontrol edemeyip, açıkça dışa vurmasına sebep olabilmesi bağlamında değerlendirmiştir. Bu özellikler değerlendirildiğinde öğrencilerin motivasyon düzeylerini etkilediği görülür (Güleç, 2001).

1.3.Motivasyon

Günümüzde, örgütsel davranışın ihmal edilen bir yönüne yöneticiler ve çalışanlar olmak üzere, örgütte çalışanların kendilerini etkilemeleri, kontrol etmeleri, yönlendirmeleri ve yönetmeleri özel önem verilmektedir. Çünkü, global bilgi dünyası, en iyi yapının kazandığı bir rekabet ortamı yaratmıştır. Örgütün bu rekabette sürdürülebilir bir üstünlük sağlaması da bu çerçevede insan kaynağının en iyiyi yapabilmesini sağlayan motivasyona sahip olmasına bağlıdır (Kapusuzoğlu, 2004, s.24).

Motivasyon, sadece çalışanları değil, yöneticileri de yakından ilgilendiren bir kavramdır. Kurumların etkinliği ve başarısı çalışanlardan ziyade yöneticilerin etkinliğine ve başarısına da bağlıdır. Bütün kurum ve kuruluşların can damarı olan yöneticilerin diğer çalışanlar gibi hiçbir zorlama olmaksızın kendi istekleri ile çalışması arzu edilmektedir. Ancak yöneticiler huzurlu ve mutlu olursa başarılı olabilirler (Şahin, 2003, s.137).

Günümüzde tüm işletmelerin başarılı olabilmesi, dünya pazarlarında rekabet edebilmesi için iyi eğitilmiş, verimli çalışan iş görenlere ihtiyacı olduğu herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Durum böyle olunca işletmelerin hem işletme içi eğitim programlarına yeterince önem vermeleri hem de yöneticilerin işgörenleri daha çok çalışma ve başarılı olma yönünde güdülemeleri gerekmektedir (Gürbüz & Güzel, 2003, s.43).

Motivasyon, birçok alanda özellikle de eğitimde çok etkili bir faktördür. Motivasyon, öğrencilerin matematik gibi anlamakta zorlandıkları derslerde özellikle ihmal edilmemesi gereken bir boyuttur. Motivasyonun içsel ve dışsal boyutuyla ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçları, bir derse yönelik dışsal motivasyonun artmasının o derse (nesne) yönelik içsel motivasyonu azaltıp azaltmadığına dair farklı görüşler ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmada, öğrencilerin matematik dersine yönelik içsel ve dışsal motivasyonları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Ankara il merkezindeki bir ilköğretim okulunda okuyan 7. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, 26 maddeden oluşan motivasyon ölçeğinin öğrencilere 4 hafta süren (16 saat) bir deneysel çalışmadan önce ve sonra olmak üzere iki kez uygulanması sonucu elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin matematiğin öğretiminin dışsal eğilimlerinden daha çok içsel eğilimlerini harekete geçirecek şekilde yapılmasını istediklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğrencilerin matematiğe yönelik dışsal motivasyonlarını artırıcı faktörlerin, öğrencilerin matematiğe yönelik içsel motivasyonlarında bir azalmaya/ artmaya neden olmadığı da belirlenmiştir (Dede & Argün, 2004, s.49).

Motivasyonun öğrenme ve davranış üzerindeki etkililiği bilinmesine ve kabul edilmesine rağmen genellikle bir öğretim tasarımında nasıl kullanılacağı ve ne anlama geldiği pek bilinmemektedir. Bu duruma neden olarak; a) Motivasyonun, doğrudan görülemeyen ve dolayısıyla ölçülemeyen bir faktör olması, b) Bilişsel hedeflerin kazanım düzeylerinin, motivasyonel (duyuşsal boyut) hedeflerin kazanım düzeylerine göre daha kolay ölçülebileceğine yönelik genel bir kabulün olması gösterilebilir (Seah & Bishop, 2000; Spitzer, 1996) .

Güdülenme bir süreçtir, sonuç değil. Süreç olduğu için de doğrudan gözlenemez. Biz sadece bireylerin hangi etkinlikleri tercih ettiklerini, bu etkinlikler için ne kadar çaba harcadıklarını, bu etkinlikleri sürdürmekte ne ölçüde ısrarcı olduklarını ya da kişilerin

sözlü beyanlarını gözlemleyerek güdülenme sürecine ilişkin çıkarımlarda bulunabiliriz (Pintrich & Schunk, 1996).

Doğadaki varlıklar, herhangi bir neden olmaksızın durgun bir durumdayken hareketli bir duruma geçmezler. Varlıkların harekete geçebilmeleri için onları iten ya da çeken bazı güçlerin olması gerekir. İnsanların ve hayvanların da durgun bir durumdan hareketli bir duruma geçmeleri için bazı güçlerin müdahalesi gerekir. Bu güçler bireyin kendi içinde ya da bireyin dışında olabilir. Genel olarak bireyi harekete geçiren bu içsel ve dışsal güçler 'güdü' olarak tanımlanmaktadır (Öğülmüş, 2001)

Aslında bireyi güdüleyen hem içsel hem de dışsal faktörlerdir. Hangisinin birey için önemli olduğunu ise bireyin geçmiş yaşantılarına (yaşadığı sosyo- ekonomik çevre, aldığı eğitim vs.) kaynaklanan algı biçimi belirler: örneğin koruyucu bir aile ortamından gelen bireyler güdülenmedeki sorumluluklarını ve beklentilerini dışsal faktörlere yüklerler (Abacı, 2000, s.87).

Eğer bireyler hayata kötümser bir bakış açısıyla bakıyorsa yanı çıkarımlarında depresif eğilimleri güçlü ise bu bireylerin olaylardan sonra yapmış oldukları değerlendirmeler olumsuz ise ruh hallerinde sıkıntılı oldukları gözlemlenmiştir (Abela & Seligman, 2000). Örneğin, kişisel değer yalnızca başarıya bağlıdır inancı başarısızlığa karşılaşmasına depresyona yol açar. Aynı şekilde “mutlu olmak için sevilmek gerekir” tarzındaki bir düşünce eğer karşılanmaz ise depresyonu tetikleyebilir. İşlevsel olmayan düşünceler aktive olur ve olumsuz otomatik düşünce yapısının sürekli devam etmesine neden olur. Kişilerin kontrolleri dışında bilişsel olarak işlenir. Otomatik düşünceler, günlük yaşantıların yorumlanması, gelecekle ilgili tahminler ya da geçmişle olanların anımsanmasıyla ilgili olabilir. Otomatik düşünceler depresyonun diğer belirtilerine de yol açabilir. Aktivite düzeyinde azalmalar, geri çekilme gibi davranışsal: ilgi kaybı, hareketsizlik gibi motivasyonel; suçlama, anksiyete, üzüntü gibi duygusal ve dikkati toplayamama, uyku bozuklukları gibi bilişsel belirtiler ortaya çıkar (Savaşır, 1996).

Kurumsal nosyonları ve çalışanlara sundukları değerler farklı olsa da, meydana gelen kontrol dışı çevresel faktörler kurumların izledikleri politikalar ile yönetsel tercihleri değiştirmekte, bu da iş görenleri etkilemektedir. Çalışanları ve kurumların buldukları ve birçok ortak değer üreterek paylaştıkları motivasyon süreci de bu tercihlerden etkilenmekte ve yaşanan ortamı etkilemektedir. Olumsuz etkileşimi besleyen koşullar ve zaman dilimi için, bunu ortadan kaldıracak önerileri geliştirmek, kurumsal yapının

önemli bir görevidir. Bunun için bilinen öngörülerini kullanmak öncelikli olarak onların etkinliğini ölçmek ile mümkün olacaktır (Arıcıoğlu, 2002, s.250).

İnsanlardaki öğrenilmiş güdülerin çoğu diğer insanlarla ilgilidir; dolayısıyla sosyal güdülerdir. Ancak bazı sosyal güdüler öğrenilmemiştir. Bu durum özellikle sevecenlik ve başkaları ile birlikte olma güdülerinde söz konusudur. Başkalarıyla birlikte olma güdüsü korku ile güçlenir. Birçok insan sosyal olay ve kendilik değeri için geliştirdikleri güdüler ise öğrenilmişlerdir. İnsanların çoğu, aynı zamanda, yaptıkları işlemleri başarmak için başarı gereksinimini öğrenirler ve bu gereksinim genellikle bir miktar başarısızlık korkusu ile çatışma halindedir. Her zaman olmasa da, genellikle sosyal olan bir tür insan güdülenmesi de bilişsel çelişkidir. Bilişsel çelişkide, bir tutarsızlığın algılanması güdüleyicidir ve kişi bu tutarsızlığı bir şekilde gidermeye çalışır (Morgan, 1991, s.211).

Öğretim modeli tasarımlarında, bilişsel ve psiko-motor faktörlerin, duyuşsal faktörlere göre daha ağırlıklı olarak dikkate alındığı görülmektedir. Buna neden olarak, duyuşsal alandaki öğretim stratejileri ve aktivitelerin gelişiminin, psiko-motor ve özellikle de bilişsel alandakilere göre daha yavaş gelişmesi gösterilebilir. Bu nedenle, günümüz öğretim modelleri öncelikli olarak bilişsel hedeflerin öğretiminin gelişimi üzerinde durmaktadırlar. Duyuşsal alan öğretimi, iki alt kategoride yapılmaktadır. Birincisi, kişinin değişen değer, inanç ve tutumlarıyla ilgili olup, örneğin; bir ırka kendini adamak şeklinde düşünülebilir. İkincisi ise, kişinin öğreneceği konu hakkında ne ve nasıl düşündüğü ile ilgilidir. Bu kategoride, kişinin yeteneğinin geliştirilmesi ve bir konu hakkında yeterli bilgiye sahip olması için motive edilmesi amaç edinilir. (Main, 1993).

Bireyler, keşfetmek, iletişim kurmak ve çevrelerini anlamak için yoğun bir istek ve ihtiyaçla doğarlar. Ancak, okuldaki eğitimleri başladığında öğrenmeye karşı duydukları bu istek ve arzuyu kaybederler. Bu, okulun ve okuldaki öğelerin (öğretmenler, dersler, materyaller) öğrenmeye karşı duyulan güdünün korunmasında hatta arttırılmasında büyük sorumluluklar taşıdığını göstermektedir (Ersöz, 2004, s.67)

Öğrenciler, beklentileri ile bu beklentilerini elde etmek için gösterdikleri çabaların sonuçları arasında bir tutarlılık ve uygunluk bulamamaları durumunda, motivasyon kaybına uğrayabilirler. Bu nedenle öğrencilerin çaba ve gayretlerini sürdürmeleri için içsel ve dışsal motive edilmeleri gerekmektedir. Öğretim tasarımcıları, öğrencilerin bir derse yönelik içsel motivasyonlarının sürdürülmesi ve geliştirilmesi için dışsal

pekiştiricilerin dikkatli bir şekilde kullanılmasını önermektedirler (Main, 1993, Keller & Kopp, 1987).

Genel yetenek düzeyi yüksek olan bireyler çatışma durumlarında çabuk uyum sağlarlar, sebep-sonuç ilişkileri çabuk kavrarlar, olacağı ve geleceği erken değerlendirerek gerekli önlemleri alırlar ve şimdiki zaman ilişkin bazı doyum kaynaklarını gelecekteki önemli amaç için erteleyebilirler (Özgüven, 1998)

Normal zekâyâ sahip öğrencilerin kendilerinden beklenildiği kadar ve bunlardan bazılarının da kendi akranları kadar bile başarılı olamaması, zekâ dışında başarıyı etkileyebilecek başka faktörlerin varlığını düşündürmektedir. Zekâ faktörü dışarıda tutulduğunda, bu faktörlerin başında güdülenme gelmektedir. Öğrencinin akademik yaşamın gerektirdiği temel etkinliklere ilişkin güdülenme düzeyi yeteri kadar yüksek olmalıdır. Güdülenme, başarı için gerekli bilişsel ve davranışsal etkinliklere ayrılan enerjinin miktarını belirlemektedir. Öğrencinin başarılı olma gereksinimi, okumaya ve öğrenmeye olan ilgisi, kendisine bir amaç belirleyip belirlemediği, amaçlarının gerçekçiliği ve işlevselliği, geçmiş başarı ve başarısızlığını hangi değişkenlere yüklediği, öğrenebilme konusunda kendine ilişkin yeterlilik algısı ve neden öğrendiğine ilişkin bilişlerinin tümü onun “Güdülenme düzeyini” etkilemektedir. (Bozanoğlu, 2005)

Üniversite öğrencilerinin başarıya ilişkin, güdülenmeleri ile sahip oldukları akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan bir araştırmada; dışsal güdülenme yönelimli öğrencilerin, içsel güdülenme yönelimli öğrencilere kıyasla, daha fazla akılcı olmayan inançlara sahip olduğunu göstermiştir. Bu ilişkinin, deneklerin yaşından etkilendiğini vurgulayan yazarlar, dışsal güdülenme yönelimli genç öğrencilerin yine aynı yönelimde olan yetişkin öğrencilerden daha fazla akılcı olmayan inançlara sahip olduğunu belirtmektedir (Harju & Eppler, 1997).

Literatürde akademik risk altındaki öğrencileri belirleme, başarılı ve başarısız öğrencileri birbirinden ayıran güdüsel faktörleri ortaya çıkarma ve farklı yaşlardaki öğrencilerin güdülenme örüntülerini anlama çabalarına ilişkin çeşitli araştırmalara rastlanmaktadır (Carr, Borkowski & Maxwell 1991; Chui,1988; Donohue & Wong 1997; Himelstein, 1992; Morrison 1999). Morrison akademik güdülenme ile ilgili öğrenci özelliklerini ele almıştır. Bu çalışmasında, üniversiteye doğrudan giren başarılı öğrencilerle, aynı okula şartlı olarak kabul edilen başarı düzeyi düşük öğrencileri karşılaştırılmış ve bu iki grup arasında çalışma alışkanlıkları, zihinsel ilgi, akademik

yetkinlik, okulu bitirme isteği ve eğitcilere ilişkin tutumlar bakımından farklar olduğunu ortaya koymuştur (Morrison, 1999).

Ülkemizde sınıf başına düşen öğrenci sayısı MEB istatistiklerine göre 41–88 arasındadır ve bu sayılar okullarda bir krizin yaşandığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Öğretmen derslik, okul eksiki, doğum oranı yüksekliği, planlama eksikliği bu olgunun nedenleri olarak görülebilir. Sınıf mevcudunun ülkemizde öğrenci ve öğretmeni nasıl etkilediğini anlatmak için kalabalık bir ilköğretim okulunda 44 öğretmen ve 362 öğrenciye bazı araştırma soruları yöneltilmiştir. Sonuçlar analiz edildiğinde ne öğretmenlerin ne de öğrencilerin yüksek mevcutlu sınıflarda eğitimden memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Çoğunlukla öğretmenler motivasyon sağlayamamaktan, geri bildirim alamamaktan, kontrolü ellerinde tutamaktan, düşük öğrenci başarısından, sınıfı düzgün ve temiz tutamadıklarından, gürültü, yorgunluk ve stres yaşadıklarından şikayet etmişlerdir. Öğrenciler ise, oturmadaki sıkışıklıktan, iletişim zorluğundan, sınıf ve tuvalet temizliği, yetersiz kantin hizmetlerinden yakınmışlardır. Çalışma, acil önlemler alınmasının önemine dikkat çekmektedir (Bakioğlu & Polat, 2003, s.147).

BÖLÜM 2: YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini 2004 – 2005 öğretim yılında Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesinde ve Beşikdüzü IMKB Anadolu Öğretmen Lisesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme, Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesinde ve Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesinde öğrenim gören 353 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrenciler sınıf düzeyi hazırlık öğrencilerinden 74 kişi %21'i, lise 1 öğrencilerinden 132 kişi %37'sini, lise 2 öğrencilerinden 77 kişi %22'sini ve lise 3 öğrencilerinden 70 kişi %20'sini oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 220'si yani %62,3 yatılı, 132'si yani %37,4 gündüzlüdür. Öğrencilerin 180'i yani % 51 kız ve 173 yani %49 erkek öğrencidir. Öğrenciler sosyo-ekonomik durum olarak 28 kişi %8'i düşük, 298 kişi, %84'ü orta, 27 kişi %8'i yüksek seviyededir. İkamet ettikleri yere göre öğrenciler 38 kişi, %11'i köyde, 82 kişi, %23'ü kasabada, 233 kişi, %66'sı şehirde ikamet etmektedirler.

2.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

2.3.1 Kişisel Bilgi Formu:

Bu formda örnekleme oluşturan deneklerle ilgili sosyo- ekonomik düzey, yaş, cinsiyet, sınıf, yatılılık, ikamet edilen yer, okuldan memnun olup olmama gibi kişisel bilgilerin toplanmasına dönük sorular yer almaktadır. Bu form araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

2.3.2. Beck Depresyon Ölçeği:

Beck Depresyon Envanteri, depresyonda görülen, vegetatif, duygusal, bilişsel ve motivasyonel alanlarda ortaya çıkan belirtileri ölçmeye yarayan, 21 maddeden oluşmuş bir kendini değerlendirme türü ölçektir. Ölçeğin amacı, çeşitli tipte depresyon tanılarını, ya da diğer psikiyatrik tanımlar arasında bir ayırım yapmak değil, depresyonun derecesini objektif olarak sayılara dökmektir.

Beck Depresyon Envanteri (BDE; Beck, Ward, Mendelson, Mock & Erbaugh, 1961) depresyonda görülen, vejetatif, duygusal, bilişsel ve güdüsel belirtileri ölçen bir

ölçektir. BDE'nin gözden geçirme yazılarında psikiyatri hastalarında ve normal örneklerde depresif belirtilerin şiddetini değerlendirmede dünyada en yaygın olarak kullanılan araçlardan biri olduğunu belirtmişlerdir (Beck, Steer & Garbin, 1988).

BDI'nın iki formu vardır. Bunlardan ilki, 1961 yılında geliştirilmiş ve hastanın o anki durumunun, hasta ve klinisyen tarafından birlikte bireysel olarak değerlendirildiği, 21 maddelik orjinal formdur. İkincisi ise, 1978 yılında geliştirilmiş, kendini değerlendirme türünde olan ve grup uygulaması yapılabilecek olan 21 maddelik formdur (Hisli, 1988, s.119)

Beck depresyon envanterinin Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formunun geliştirilmesi Nesrin H. Şahin tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.3.2.1. Beck Depresyon Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenirliği:

Beck Depresyon Envanteri çeşitli ülkelerde birçok araştırmada kullanılmış ve gerek Beck gerekse başka araştırmacılar tarafından geçerlik ve güvenirliliği üzerine çalışmalar yapılmıştır. Envanterin yurtdışında yapılmış olan geçerlik çalışmalarından bazıları Tablo 1'de verilmiştir

Tablo 1: Beck Depresyon Envanterinin Yurtdışında Yapılmış Olan Geçerlilik Çalışmaları İle İlgili Bilgiler

ARAŞTIRMA	ÖRNEKLEM	YÖNTEM	SONUÇ
Beck, 1961	N = 97; N = 183; Psikiyatri Poliklinik Hastası	Kriter Geçerliliği Klinisyen Değerlendirmesi	r = 0.65 p < 0.001
Beck, 1961	N = 37 Psikiyatri Poliklinik Hastası	Kriter Geçerliliği Klinisyen Değerlendirmesi	r = 0.65 p < 0.001
Beck, 1975	N= 27 Depresif Hasta	Klinisyen Değerlendirmesi	r = 0.77-0.82
Campell, 1984	N=214	Birlikte Geçerlilik MMPI-D Skalası	r = 0.56
Roos, 1986	N=122 Hastaneye Başvuran Hasta	Birlikte Geçerlilik MMPI-D Skalası	r =0.53-0.80
Schwab, 1967	N=153 Medikal Hasta	Birlikte Geçerlilik Hamilton Depresyon Ölçeği	r = 0.75
Beck, 1974		Birlikte Geçerlilik Zung Depresyon Ölçeği	r = 0.72-0.76
Seltz, 1970	N= 30	Birlikte Geçerlilik Zung Depresyon Ölçeği	r = 0.83

Kaynak: Hisli, 1988, s.123

Hisli, (1988) Beck Depresyon Envanterinin Türk poliklinik hastaları üzerinde geçerlik çalışmasını yapmıştır. % 14'ü nevroz, % 37'si depresyon, % 17'si psikoz ve % 5'i de uyum bozukluğu tanısı almış 63 psikiyatri poliklinik hastasına Beck Depresyon Envanteri ile daha önce Savaşır tarafından Türkiye için standardizasyon çalışması yapılmış olan MMPI kişilik envanterinin Depresyon alt ölçeğini birlikte uygulamıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda Beck Depresyon Envanteri ve MMPI-D alt ölçeği arasındaki korelasyon katsayısı $r = 0.63$ olarak bulunmuştur. Bu sonuç diğer ülkelerde aynı kriter ile yapılmış birlikte geçerlik çalışmaları ile uyumaktadır. Beck Depresyon Envanteri puan ortalamalarının cinsiyet, yaş ve eğitim düzeylerine göre değişmediği de görülmüştür.

Hisli, Beck Depresyon Envanterinin Türk üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik çalışması da yapmıştır. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin çeşitli bölümlerinde okuyan 17–23 yaşları arasında 259 öğrenciye Beck Depresyon Envanteri ve MMPI-D ölçeğini uygulamıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda iki ölçek arası korelasyon katsayısı $r = 0.50$ çıkmıştır. Bu sonucunda yurtdışında aynı kriter ile yapılmış birlikte geçerlik çalışmaları ile uyduğu görülmüştür. Bu çalışmada envanterin bulunan faktör yapısının da, Batı üniversite öğrencileriyle yapılmış çalışmalarda elde edilen faktör yapısına benzediği bulunmuştur (Hisli, 1988).

Beck Depresyon Envanterinin yurtdışında yapılmış olan güvenilirlik çalışmalarından bazıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: Beck Depresyon Envanterinin Yurtdışında Yapılmış Olan Güvenilirlik Çalışmaları İle İlgili Bilgiler

ARAŞTIRMA	ÖRNEKLEM	YÖNTEM	SONUÇ
Beck, 1961	N = 97	Yarıya Bölme	$r = 0.86$
Beck, 1967	N = 606	İç Tutarlılık	$r = 0.31 - 0.86$
Beck, 1982	N = 68,63,88	İç Tutarlılık	$r = 0.80 - 0.86$
Al Kaysi, 1983	N= 53	İç Tutarlılık	$r = 0.86$

Kaynak: Hisli, 1988, s.124.

Hisli, envanterin 259 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik katsayılarını madde analizi yöntemi ile $r = 0.80$, yarıya bölme yöntemi ile de $r = 0.74$ olarak bulmuştur (Hisli, 1989).

Gerek yurtdışında gerekse Türkiye’de yapılmış olan araştırma sonuçları Beck Depresyon Envanterinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

2.3.2.2. Beck Depresyon Envanterinin Puanlaması ve Yorumlanması

Beck Depresyon Envanterinde bulunan 21 maddenin her biri 0,1,2,3 ile numaralanmış dört cümleyi içermektedir. “0” numaralı cümle, o maddede belirtilen depresif belirtilerin olmadığını gösterecek şekilde, diğer numaralarla başlayan cümleler ise o belirtinin gittikçe daha yoğun yaşandığını gösterecek şekilde yazılmıştır. Envanterden alınabilecek toplam puan 0-63 arasındadır.

Türkiye’de bu ölçek kullanılarak yapılan çalışmalarda, 12 ve altında bir puan almanın endişelenecek bir durum olmadığına, 13-16 arasında bir puan almanın da depresyon düzeyi açısından sınırdan bir yerde bulunduğu işaret ettiği belirlenmiştir. Ancak, 17-24 arası bir puan aldıysa, bu sonuç hafif düzeyde depresyon belirtileri yaşadığını göstermektedir (Dökmen, 1999).

2.3.3. Akademik Motivasyon Ölçeği:

Eğitime yönelik bir motivasyon ölçeği olan Akademik Motivasyon Ölçeği (AMS), ‘Echelle de Motivation en Education (EME)’ diye adlandırılan Fransızca bir ölçekten 1992 yılında Vallerand ve ark. tarafından İngilizce’ye uyarlanmıştır. EME kendi kaderini belirleme (self-determination) teorisinin ilkelerine dayanmaktadır. Akademik Motivasyon Ölçeği (AMS; Vallerand ve ark.,1992) 28 maddeden oluşmaktadır, ve bu ölçek, içsel motivasyon ,dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluğu ölçmektedir. Ölçek 7 alt ölçekten oluşmaktadır ve her biri 4 maddeden oluşur. Alt ölçeklerin 3 tanesi içsel motivasyon–bilmek, içsel motivasyon- başarmak, içsel motivasyon- teşvik etmek; diğer 3 tanesi dışsal motivasyon-tanımlanmış denetim, dışsal motivasyon- belirlenmiş denetim, dışsal motivasyon- yüzeysel denetim; ve 7. alt ölçek ise motivasyonsuzluğu göstermektedir. Bu alt ölçeklerde 7 puanlı format kullanılmıştır (1=asla.....7=tamamen). Maddeler “Niçin liseye gidersiniz?” sorusunu yanıtlamaktadır (örneğin; içsel motivasyon için “ 2. Yeni şeyler öğrenirken tatmin oluyorum ve keyif alıyorum, 9. Daha önce görülmemiş yeni şeyleri keşfetmekten büyük

keyif alıyorum,16. Sevdiğim dersler hakkındaki bilgimi artırmak hoşuma gidiyor, 23.Yaptığım çalışmalar ilgimi çeken birçok şey hakkında öğrenmeyi sürdürmemi sağlıyor...maddeleri)

2.3.3.1. AMS'nin Güvenirlik ve Geçerliği

Öncelikle ölçeğin geniş çaplı çeviri çalışması yapılmıştır. Sosyal psikologlar ve uzmanlar tarafından paralel geri çeviri yöntemiyle ölçek İngilizce çevirisinden tekrar orijinal dile çevrilmiştir. Ölçeğin orijinal versiyonundan bir yazar da olmak üzere bir heyet oluşturulmuş ve ölçeğin en uygun İngilizce çevirisi seçilmiştir. Vallerand ve arkadaşlarının yaptığı güvenirlilik ve geçerlik çalışmasında Cronbach alfa içtutarlılık katsayısı .81 ve bir ay ara ile yapılan testin tekrarı yöntemiyle korelasyon katsayısı .79 bulunmuştur. Ayrıca Doğrulayıcı (Confirmatory) faktör analizi (LISREL) sonuçları AMS'nin 7 faktör yapısını doğrulamaktadır. Geçerlik ve güvenirlilik çalışmasında bulunduğu değerler ile ölçeğin orijinal versiyonundaki değerlerin yaklaşık olarak aynı olduğu görülmüştür (Vallerand ve ark.1992). Sonuç olarak yapılan çalışmalar, AMS'nin geçerli ve güvenilir olduğunu desteklemekte ve motivasyon üzerine yapılan eğitim araştırmalarında kullanılabileceğini göstermektedir.

2.3.3.2. AMS'nin Türkiye'de Yapılan Güvenirlilik Çalışması

Bu araştırmada, Akademik Motivasyon Ölçeği'nin (AMS) Türkçe'ye uyarlanması, güvenirlilik çalışmaları 100 Lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Vallerand ve ark.(1992) tarafından yürütülen Akademik Motivasyon Ölçeği'nin güvenirliliği testin tekrarı yöntemiyle hesaplanmış ve içtutarlılık Cronbach a güvenirlilik katsayıları belirlenmiştir. İki hafta ara ile yapılan testin tekrarı yöntemi ile Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesinde Hazırlık sınıfında okuyan 100 adaya uygulama yapılmıştır. İki uygulamadan elde edilen sonuçlar arasındaki korelasyon pearson momentler çarpımı korelasyonu ile hesaplanmıştır. Toplam puandan test tekrar test yöntemiyle elde edilen güvenirlilik katsayısı $r = .89$ olarak bulunmuştur. Cronbach a yöntemiyle elde edilen iç tutarlılık katsayısı da .83 olarak hesaplanmıştır. Testin tekrarı yöntemiyle bulunan güvenirlilik katsayıları Tablo3'de verilmiştir.

Tablo 3 : 3 AMS Testin Tekrarı Korelasyon Tablosu

		ortalama	ortala2
ortalama	Pearson Correlation	1	,887**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	100	100
ortala2	Pearson Correlation	,887**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

2.3.3.4 AMS'nin Tükiye'de Yapılan Geçerlik Çalışması

Akademik Motivasyon Ölçeği'nin geçerlik çalışması olarak kapsam geçerliği ve yapı geçerliği olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır.

2.3.3.5. AMS'nin Kapsam Geçerliği

AMS'nin kapsam geçerliğini (content validity) incelemek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu bağlamda AMS'nin Türkçe formu eğitim bilimleri alanında uzman olan 3 öğretim üyesine inceletilmiş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Bu işlemler yapılırken ifadelerin olumlu ve olumsuz ağırlıklarının eşit olmasına ve her maddenin cevaplayıcı tarafından aynı şekilde anlaşılmasına dikkat edilmiştir.

2.3.3.6. AMS'nin Yapı Geçerliği

AMS'nin yapı geçerliğini incelemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi bir ölçekteki maddelerin birbirini dışta tutan daha az sayıda faktöre ayrılıp ayrılmadığını ortaya çıkarmak için yapılmaktadır. Aynı faktör grubunda toplanan maddelere, maddelerin içeriğine göre bir ad vermeye çalışılır. Faktör analizi bir aracın tek boyutlu olup olmadığını test etmek amacıyla da kullanılmaktadır (Balcı, 1995). Faktör analizi sonuçlarını değerlendirmede temel ölçüt, ölçütte yer alan ve değişkenlerle faktörler arasındaki korelasyonlar olarak yorumlanabilen faktör yükleridir. Faktör yüklerinin yüksek olması, değişkenin söz konusu faktör altında yer alabileceğinin bir göstergesi olarak görülür. Açıklanan varyans oranının % 30'un üzerinde olması davranış bilimlerinde yapılan test geliştirme çalışmalarında yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2004). Faktör Analizi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4:AMS Faktör Analizi Bilgileri Tablosu

Madde No:	Faktör 1: İçsel Motivasyon	Faktör 2: Dışsal Motivasyon	Faktör 3: Motivasyonsuzluk
7.	.796		
16.	.705		
21.	.687		
15.	.672		
2.	.668		
22.	.578		
18.	.570		
12.	.540		
14.	.427		
19.	.418		
8.		.760	
6.		.706	
13.		.594	
11.		.566	
1.		.549	
17.		.525	
10.		.304	
20.			.750
5.			.665
9.			.513
4.			.478
3.			.428

Açıkladıkları varyans oranına göre tüm faktör yapıları incelenmiş ve yapı geçerliği bulguları olarak değerlendirilmiştir. Faktör yük değerlerini bir birine yakın olması nedeniyle 6 madde ölçekten çıkarılarak 22 madde olarak uygulanmıştır. Birinci faktör olarak bulunan yapı “İçsel Motivasyon” adı altında ele alınmıştır. Bu faktör altında toplanan maddeler daha çok bireylerin bir işe başlama ve bu işin gerçekleşmesinde dışardan bir etkinin olmaksızın eyleme geçmelerini içerir. Bu faktör altındaki maddelerin faktör yükleri .42 ile .80 arasında değişmektedir. Bu faktör 10 maddeden oluşmaktadır.

İkinci faktör olarak bulunan yapı “Dışsal Motivasyon” adı altında ele alınmıştır. Bu faktör altında toplanan maddeler daha çok bireylerin bir işe başlama ve bu işin gerçekleşmesinde davranışın kendisini yapmak için değil, nihai bir amaç için bir araç olduğundan dolayı meşgul olunan çok çeşitli davranışları içermektedir. Bu faktör altındaki maddelerin faktör yükleri .30 ile .76 arasında değişmektedir. Bu faktör 7 maddeden oluşmaktadır.

Üçüncü faktör olarak bulunan yapı “Motivasyonsuzluk” adı altında ele alınmıştır. Bu faktör altında toplanan maddeler daha çok bireylerin bir işe başlama ve bu işin

gerçekleşmesinde ne içsel olarak nede dışsal olarak güdülenmezler. Bireyler kendi eylemleriyle sonuçları arasındaki bağlantıyı ağılayamadıkları zaman motivasyonsuzluk durumu söz konusudur. Bu faktör altındaki maddelerin faktör yükleri .43 ile .75 arasında değişmektedir. Bu faktör 5 maddeden oluşmaktadır.

Bu üç faktör ölçekteki tüm varyansın %65.62'sini açıklamaktadır. AMS'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara dayanarak, bu ölçeğin Türkçe'ye başarılı biçimde uyarlanarak kullanıma hazır ve lise öğrencilerinin motivasyon düzeylerini tespit etmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

2.4. Verilerin Toplanması:

Veri toplama araçları olan ' Beck Depresyon Ölçeği', ' Akademik Motivasyon Ölçeği' ve 'Kişisel Bilgi Formu' örnekleme oluşturan öğrenci grubuna bir ders saati süresince ölçekler hakkında gerekli açıklamalar yapılarak araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

2.5. Verilerin Çözümlemesi:

Veri analizleri SPSS/WINDOWS programı ile gerçekleştirilmiştir. İstatiksel işlemleri yapılmadan önce, veriler doğruluk ve değişik istatiksel işlemlere uygunluk açısından SSPS EXPOLERE ile ön testten geçirilmiştir. Bu amaçla aşırı uçtaki ölçümler varyans homojenliğini bozmadan ve eğimlere katkılardan dolayı elimine edilmiştir. Daha sonra yapılan işlemler deskriptif istatiksel yanında, depresyon ve motivasyon düzeyleri incelenmiştir.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Araştırmada elde edilen veriler Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin motivasyon ve depresyon düzeylerini belirleme amacına yönelik ele alınmıştır. Bu amaca dönük olarak öğrencilerin motivasyon ve depresyon düzeyleri cinsiyet yaş, sosyo-ekonomik durum, yatılı-gündüzlü olma, okuldan ve kalınan yerden memnuniyetler durumu açısından ele alınarak incelenmiştir.

Tablo 5:Okul Memnuniyeti Betimsel Tablosu

Değişken	Frekans	Yüzelik Değeri
Evet	276	78,2
Hayır	77	21,8
Toplam	353	100,0

Tablo 6:Okul Memnuniyeti ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	N	Ort	Ss	t	P
DEP	evet	276	13,989	8,202	-4,852	.000
	hayır	77	19,558	11,080		
İÇ MOT	evet	276	4,559	0,996	2,309	.021
	hayır	77	4,251	1,172		
DIŞ MOT	evet	276	5,223	0,910	1,795	.073
	hayır	77	5,004	1,068		
YOK MOT	evet	276	1,770	1,037	-7,043	.000
	hayır	77	2,827	1,539		

Tablo 5 ve Tablo 6'deki sonuçlara göre okul memnuniyetine evet yada hayır diyen öğrencilerin depresyon düzeyleri arasındaki fark görülmektedir. Okul memnuniyetine evet yada hayır diyen öğrencilerin depresyon düzeyleri arasındaki fark anlamlıdır t=-4.852, p<.05. Buna göre Okul memnuniyetine evet diyen öğrenciler (\bar{X} =13.99) hayır

diyen öğrencilerden ($\bar{X}=19.56$) daha düşük depresyon düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Okul hayatından memnun olmayan öğrencilerin depresyon düzeyleri yüksek olduğu görülmüştür. Okul memnuniyeti evet yada hayır diyen öğrencilerin içsel motivasyon düzeyleri arasındaki farka bakıldığında bu fark da anlamlıdır $t= 2.309$, $p<.05$. Buna göre Okul memnuniyetine evet diyen öğrenciler ($\bar{X}=4.556$) hayır diyen öğrencilerden ($\bar{X}=4.25$) daha çok içsel motivasyona sahip olduğu görülmüştür. Okul hayatından memnun olan öğrencilerin daha fazla içsel motivasyon gösterdiği görülmüştür. Okul memnuniyeti evet yada hayır diyen öğrencilerin motivasyonsuzluk düzeyleri arasındaki farka bakıldığında bu fark da anlamlıdır $t= -7.04$, $p<.05$. Buna göre Okul memnuniyetine evet diyen öğrenciler ($\bar{X}=1.77$) hayır diyen öğrencilerden ($\bar{X}=2.83$) daha az motivasyonsuzluk göstermişlerdir. Okul hayatından memnun olmayan öğrenciler de daha çok motivasyonsuzluk görülmektedir. Okul memnuniyetin evet yada hayır diyen öğrenciler ile dışsal motivasyon düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 7: Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu

Değişken	Faktör	N	Ort	Ss	t	P
İÇ MOT	düşük	190	4,665	0,962	3,421	.000
	yüksek	163	4,290	1,098		
DIŞ MOT	düşük	190	5,236	0,928	1,299	.194
	yüksek	163	5,104	0,972		
YOK MOT	düşük	190	1,673	0,965	-5,575	.000
	yüksek	163	2,383	1,412		

Tablo 7’de depresyon ile motivasyon alt testleri arasında farklılıklara bakılmıştır. Depresyon düzeyleri için içsel motivasyon arasında anlamlı bir fark bulunmuştur, $t=3.421$, $p<.05$. Depresyon düzeyleri düşük olan öğrencilerin içsel motivasyon puan ortalamaları ($\bar{X}=4.66$), depresyon düzeyi yüksek grubun içsel motivasyon puan ortalaması ($\bar{X}=4.29$) dir. Depresyon düzeyi düşük olan öğrencilerin daha fazla içsel motivasyon gösterdiği görülmüştür. Depresyon düzeyleri ile motivasyonsuzluk arasında

anlamli bir farklılık bulunmuştur, $t=-5.57$, $p<.05$. Depresyon düzeyleri düşük olan öğrencilerin motivasyonsuzluk puan ortalamaları ($\bar{X}=1.67$), depresyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin motivasyonsuzluk puan ortalamaları grubun ortalaması ($\bar{X}=2.38$) dür. Depresyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin motivasyonsuzluk seviyeleri de yüksektir. Depresyon düzeyleri ile dışsal motivasyon alt testi arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 8: Cinsiyet Değişkenin Betimsel Tablosu

Değişken	Frekans	Yüzelik Değeri
Bayan	180	51,0
Bay	173	49,0
Toplam	353	100,0

Tablo 9: Cinsiyet ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu

Değişken	Faktör	N	Ort	Ss	t	P
DEP	bayan	180	15,594	9,490	0,814	.416
	bay	173	14,797	8,867		
IÇ MOT	bayan	180	4,5787	1,088	1,587	.113
	bay	173	4,402	0,989		
DIŞ MOT	bayan	180	5,331	0,888	3,194	.001
	bay	173	5,013	0,986		
YOK MOT	bayan	180	1,963	1,262	0,578	.563
	bay	173	2,040	1,223		

Tablo 8 ve Tablo 9’da öğrencilerin cinsiyet farklılığına göre depresyon ve motivasyon alt testlerinden alınan puanlar görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyet farklılığına dışsal motivasyon düzeyleri arasında fark anlamlıdır $t=3.194$, $p<.05$. Buna göre bayan öğrenciler ($\bar{X}=5.331$) erkek öğrenciler ($\bar{X}=5.031$) göre daha fazla dışsal motivasyon göstermektedirler. Cinsiyet farklılığına göre kız öğrenciler daha fazla dışsal motivasyon

göstermektedirler. Cinsiyet farklılığına göre depresyon düzeyi, içsel motivasyon ve motivasyonsuzluk arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 10: Gündüzlü Yatılı Öğrencilerin Betimsel Tablosu

Değişken	Frekans	Yüzdeler Değeri
Gündüzlü	132	37,4
Yatılı	220	62,3
Toplam	353	100,0

Tablo 11: Gündüzlü-Yatılı ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu

Değişken	Faktör	N	Ort	Ss	T	P
DEP	gündüzlü	132	13,075	9,071	-3,423	.000
	yatılı	220	16,490	9,054		
İÇ MOT	gündüzlü	132	4,529	1,127	0,573	.566
	yatılı	220	4,463	0,988		
DIŞ MOT	gündüzlü	132	5,226	0,896	0,830	.406
	yatılı	220	5,139	0,980		
YOK MOT	gündüzlü	132	1,931	1,328	-0,846	.397
	yatılı	220	2,047	1,189		

Tablo-10 ve Tablo-11’de öğrencilerin gündüzlü-yatılılık durumuna göre depresyon düzeyleri motivasyon alt testleri arasında farklılık görülmektedir. Öğrencilerin gündüzlü-yatılılık durumuna göre depresyon düzeyleri arasında fark anlamlıdır $t=-3.42$ $p<.05$. Buna göre yatılı öğrenciler ($\bar{X}=16.49$) gündüzlü öğrenciler ($\bar{X}=13.07$) göre daha fazla depresyon riski taşımaktadırlar. Yatılı öğrencilerin depresyon düzeyleri gündüzlü öğrencilerden daha fazladır. Öğrencilerin gündüzlü-yatılılık durumuna göre içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt testleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 12: Gündüzlü-Yatılı Bayan Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu

Değişken	Faktör	N	Ort	Ss	T	P
DEP	gündüzlü	67	1,31	,057	-3,242	.001
	yatılı	112	1,55	,047		
İÇ MOT	gündüzlü	67	4,5597	,1509	-.095	.924
	yatılı	112	4,5766	,0935		
DIŞ MOT	gündüzlü	67	5,3507	,108	.284	.777
	yatılı	112	5,3118	,0842		
YOK MOT	gündüzlü	67	2,0000	,186	.251	.802
	yatılı	112	1,9509	,102		

Tablo-12’de gündüzlü-yatılık durumuna göre bayan öğrencilerin depresyon düzeyleri motivasyon alt testleri arasında farklılık görülmektedir. Bayan öğrencilerin gündüzlü-yatılık durumuna göre depresyon düzeyleri arasında fark anlamlıdır $t=-3.42$ $p<.05$. Buna göre yatılı bayan öğrenciler ($\bar{X}=1.31$) gündüzlü bayan öğrenciler ($\bar{X}=1.55$) göre daha fazla depresyon riski taşımaktadırlar. Bayan öğrencilerin gündüzlü-yatılılık durumuna göre içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt testleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 13: Gündüzlü-Yatılı Erkek Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu

Değişken	Faktör	N	Ort	Ss	T	P
DEP	gündüzlü	65	1,34	,059	-2,602	,010
	yatılı	108	1,54	,048		
İÇ MOT	gündüzlü	65	4,497	,125	.977	,330
	yatılı	108	4,345	,0939		
DIŞ MOT	gündüzlü	65	5,098	,110	.886	,377
	yatılı	108	4,961	,099		
YOK MOT	gündüzlü	65	1,861	,136	-1,497	,136
	yatılı	108	2,148	,123		

Tablo-13 gündüzlü-yatılık durumuna göre erkek öğrencilerin depresyon düzeyleri motivasyon alt testleri arasında farklılık görülmektedir. Erkek öğrencilerin gündüzlü-yatılık durumuna göre depresyon düzeyleri arasında fark anlamlıdır $t=-2,602$ $p<.05$. Buna göre yatılı erkek öğrenciler ($\bar{X}=1.34$) gündüzlü erkek öğrenciler ($\bar{X}=1.54$) göre daha fazla depresyon riski taşımaktadırlar. Yatılı erkek öğrencilerin depresyon düzeyleri gündüzlü öğrencilerden daha fazladır. Erkek öğrencilerin gündüzlü-yatılılık durumuna göre içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt testleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 14: Kalınan Yerden Memnuniyet Betimsel Tablosu

Değişken	Frekans	Yüzdeler Değeri
Evet	236	66,9
Hayır	117	33,1
Toplam	353	100,0

Tablo 15: Kaldığı Yerden Memnuniyet ile Depresyon Düzeyleri ve Motivasyon Düzeyleri Arasında Yapılan t Testi Tablosu

Değişken	Faktör	N	Ort	Ss	T	p
DEP	evet	236	13,771	8,288	-4,262	.000
	hayır	117	18,094	10,211		
İÇ MOT	evet	236	4,494	1,079	0,057	0,954
	hayır	117	4,487	0,969		
DIŞ MOT	evet	236	5,201	0,943	0,739	0,46
	hayır	117	5,122	0,963		
YOK MOT	evet	236	1,886	1,091	-2,483	0,013
	hayır	117	2,232	1,48		

Tablo 14 ve Tablo 15’de kaldığı yerden memnuniyeti evet yada hayır diyen öğrencilerin depresyon düzeyleri ve motivasyon alt testleri arasındaki fark görülmektedir. Kaldığı yerden memnuniyeti evet yada hayır diyen öğrencilerin depresyon düzeyleri arasındaki

fark anlamlıdır $t = -4.262$, $p < .05$. Buna göre kaldığı yerden memnuniyetine hayır diyen öğrencilerden ($\bar{X} = 18.09$) evet diyen öğrenciler ($\bar{X} = 13.77$) daha yüksek depresyon düzeyi görülmüştür. Kaldığı yerden memnun olmayan öğrenciler de daha yüksek depresyon düzeyi görülmüştür. Ayrıca kaldığı yerden memnuniyeti evet yada hayır diyen öğrencilerin motivasyonsuzluk düzeyleri arasındaki fark anlamlıdır $t = -2.483$, $p < .05$. Buna göre kaldığı yerden memnuniyetine evet diyen öğrenciler ($\bar{X} = 1.89$) hayır diyen öğrenciler ($\bar{X} = 2.23$) daha düşük olduğu görülmüştür. Kaldığı yerden memnun olmayan öğrencilerde daha çok motivasyonsuzluk göstermektedirler. Kaldığı yerden memnuniyetine evet yada hayır diyen öğrencilerin içsel motivasyon düzeyleri ve dışsal motivasyon düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 16: Depresyon ve Motivasyon Düzeyleri Arasında ki Korelasyon Tablosu

DEP	DEP	İÇ MOT	DIŞ MOT	YOK MOT
İÇ MOT	-0,228**	1		
DIŞ MOT	-0,127*	0,615**	1	
YOK MOT	0,406**	-0,225**	-0,299**	1

Tablo 16’de depresyon içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk arasındaki korelasyon görülmektedir. İçsel motivasyon ile depresyon arasında ters yönde bir ilişki vardır ($r = -0.23$). Buna göre içsel motivasyon arttıkça depresyon düzeyleri azalmaktadır.

Dışsal motivasyon alt ölçeği ile içsel motivasyon alt ölçeğinden alınan puanlar arasında korelasyona bakıldığında ($r = 0.61$) ilişki gözlemlenmiştir. Buna göre içsel motivasyon düzeyleri arttıkça dışsal motivasyon düzeyleri arttığı görülmüştür.

Motivasyonsuzlukla depresyon arasında ($r = 0.41$) pozitif bir ilişki vardır. Motivasyonsuzluk arttıkça depresyonda artmaktadır. Ayrıca motivasyonsuzluka dışsal motivasyon alt testi arasında ($r = -0.30$), motivasyonsuzluk alt testi ile içsel motivasyon alt testi arasında ($r = -0.23$) oranında ters yönde bir ilişki vardır

Bunun yanı sıra depresyon ile dışsal motivasyon arasında ($r = -0.13$) oranında ters yönde bir ilişki vardır. Depresyon ile içsel motivasyon ve dışsal motivasyon arasında ters yönde bir ilişki vardır.

Tablo 17: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Depresyon Düzeyi Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	438,820	3	146,273	1,745	0,158
Grup içi	29262,495	349	21,658		
Toplam	29701,314	352			

Tablo-17 de okulu tercih etme sıralaması ile depresyon düzeyi arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{3-349}=1.75$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 18: Okulu Tercih Sıralamasına Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	5,793	3	1,931	1,786	0,149
Grup içi	377,339	349	1,081		
Toplam	383,133	352			

Tablo-18 de okulu tercih etme sıralaması ile içsel motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{3-349}=1.79$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 19: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu

Dışsal Motivasyon	N	Ortalama	Std. Sapma
1-4	181	5,20	0,07
5-8	107	5,19	0,09
9-12	36	5,42	0,13
13-16	29	4,68	0,19
Toplam	353	5,18	0,05

Tablo 20: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	9,253	3	3,084	3,492	0,016
Grup içi	308,288	349	0,883		
Toplam	317,541	352			

Tablo-19 ve Tablo-20’de okulu tercih etme sırasılması ile dışsal motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{3,349}=3.49$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmıştır. Gerçekleştirilen Benfornoni ranj testi sonucunda bu farkın 1-4 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=5.20$), 5-8 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=5.19$) arasında, 9-12 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=5.42$), 13-16 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=4.68$) arasında da fark görülmüştür. Bu verilere göre tercih sırası arttıkça dışsal motivasyon düzeyinde düşme görülmektedir.

Tablo 21: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu

Motivasyonsuzluk	N	Ortalama	Std. Sapma
1-4	181	2,04	0,10
5-8	107	1,72	0,09
9-12	36	1,99	0,19
13-16	29	2,81	0,30
Toplam	353	2,00	0,07

Tablo 22: Okulu Tercih Sıralamasına Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	27,933	3	9,311	6,306	0,000
Grup içi	515,316	349	1,477		
Toplam	543,249	352			

Tablo-21 ve Tablo-22’de öğrencilerin tercih sıralamaları ile motivasyonsuzluk alt ölçeğinden elde edilen puanlar arasında tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi sonuçlarına göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Motivasyonsuzluk ile tercih sırası arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{3-349}=6.31$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmıştır. Gerçekleştirilen Benforroni ranj testi sonucunda bu farkın 1-4 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=2.04$), 5-8 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=1.72$), 9-12 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=1.99$), 13-16 arası tercih yapanlar ($\bar{X}=2.81$) arasında da anlamlı bir fark görülmüştür. Bu verilere göre okulu tercih etme sıralaması yükseldikçe motivasyonsuzluk seviyesinde yükselme görülmektedir.

Tablo 23: Sınıf Düzeyine Göre Depresyon Düzeyi Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	256,474	3	85,491	1,013	,387
Grup içi	29444,840	349	84,369		
Toplam	29701,314	352			

Tablo-23’e bakıldığında sınıf düzeyleri ile depresyon düzeyi arasında gruplar arasında farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{3-349}=1.01$, $p<.05$ düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin depresyon düzeyinde anlamlı bir fark oluşmamaktadır.

Tablo 24: Sınıf Düzeyine Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu

Sınıf Düzeyi	N	Ortalama	Std. Sapma
Hazırlık	74	4.805	0.122
Lise 1	132	4.709	0.082
Lise 2	77	4.198	0.121
Lise 3	70	4.077	0.118
Toplam	353	4.492	0.046

Tablo 25: Sınıf Düzeyine Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	32,159	3	10,720	10,659	0,000
Grup içi	350,974	349	1,006		
Toplam	383,133	352			

Tablo 24 ve Tablo 25’de sınıf düzeyi ile içsel motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında ki fark anlamlıdır $F_{3,349}=10.66$, $p<.05$. Gerçekleştirilen Benfornoni ranj testi sonucunda hazırlık sınıfı ($\bar{X}=4.81$), Lise-1 sınıf ($\bar{X}=4.71$), Lise-2 ($\bar{X}=4.20$), Lise-3 ($\bar{X}=4.08$) sınıfları arasında kaynaklandığı görülmüştür. Sınıf düzeyi yükseldikçe içsel motivasyon düzeyi düşmektedir.

Tablo 26: Sınıf Düzeyine Göre Dışsal Motivasyon Puan. Betimsel İstatistikleri Tablosu

Sınıf Düzeyi	N	Ortalama	Std. Sapma
Hazırlık	74	5.358	0.097
Lise 1	132	5.446	0.072
Lise 2	77	4.880	0.105
Lise 3	70	4.798	0.132
Toplam	353	5.176	0.051

Tablo 27: Sınıf Düzeyine Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	28,875	3	9,625	11,637	0,000
Grup içi	288,666	349	,827		
Toplam	317,541	352			

Tablo 26 ve Tablo 27’de sınıf düzeyi ile dışsal motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{3-349}=11.64$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmıştır. Gerçekleştirilen Benforroni ranj testi sonucunda bu farkın hazırlık sınıfı ($\bar{X}=5.39$) ile, Lise-1 ($\bar{X}=5.47$), Lise-2 ($\bar{X}=4.88$), Lise-3 ($\bar{X}=4.80$) kaynaklandığı görülmüştür. Sınıf düzeyi yükseldikçe dışsal motivasyon düzeyi düşmektedir.

Tablo 28: Sınıf Düzeyine Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu

Sınıf Düzeyi	N	Ortalama	Std. Sapma
Hazırlık	74	1.682	0.086
Lise 1	132	1.727	0.086
Lise 2	77	2.377	0.166
Lise 3	70	2.443	0.161
Toplam	353	2.001	0.066

Tablo 29: Sınıf Düzeyine Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	41,931	3	13,977	9,730	0,000
Grup içi	501,318	349	1,436		
Toplam	543,249	352			

Tablo 28 ve Tablo 29’de sınıf düzeyi ile motivasyonsuzluk alt testinden alınan puanlar arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{3-349}=9.74$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmıştır. Gerçekleştirilen Benferroni ranj testi sonucunda bu farkın hazırlık sınıfı ($\bar{X}=1.68$) ile, Lise-1 sınıf ($\bar{X}=1.73$), Lise-2 ($\bar{X}=2.38$), Lise-3 ($\bar{X}=2.44$) kaynaklandığı görülmüştür. Sınıf düzeyi yükseldikçe motivasyonsuzluk düzeyleri yükselmektedir.

Tablo 30: Sosyo Ekonomik Düzey Göre Depresyon Düzeyi Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	54,797	2	27,399	0,323	0,724
Grup içi	29646,517	350	84,704		
Toplam	29701,314	352			

Tablo-30’da sosyo-ekonomik düzey ile depresyon düzeyi arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=0.32$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 31: Sosyo Ekonomik Düzey Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2,713	2	1,356	1,248	0,288
Grup içi	380,420	350	1,087		
Toplam	383,133	352			

Tablo 31’de sosyo-ekonomik düzey ile içsel motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=1.25$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 32: Sosyo Ekonomik Düzey Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	3,001	2	1,500	1,669	0,190
Grup içi	314,540	350	0,899		
Toplam	317,541	352			

Tablo-32’de sosyo-ekonomik düzey ile dışsal motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=1.67$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 33: Sosyo-Ekonomik Düzey Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5,041	2	2,520	1,639	0,196
Grup içi	538,208	350	1,538		
Toplam	543,249	352			

Tablo-33’de sosyo-ekonomik düzey ile motivasyonsuzluk arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=1.64$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 30, Tablo 31, Tablo 32, Tablo 33, sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde sosyo ekonomik düzeyin farklılaşmasına göre depresyon da ve motivasyon alt testlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sosyo-ekonomik düzey depresyon ve motivasyon çeşitleri için bir fark oluşturmamaktadır.

Tablo 34: İkamet Edilen Yere Göre Depresyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	71,668	2	35,834	0,423	0,655
Grup içi	29629,647	350	84,656		
Toplam	29701,314	352			

Tablo-34’da ikamet ettiği yer ile depresyon düzeyi arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=0.42$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır

Tablo 35: İkamet Edilen Yere Göre İçsel Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,969	2	0,485	0,444	0,642
Grup içi	382,164	350	1,092		
Toplam	383,133	352			

Tablo-35’de ikamet ettiği yer ile içsel motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=0.44$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 36: İkamet Edilen Yere Göre Dışsal Motivasyon Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,917	2	0,459	0,507	0,603
Grup içi	316,624	350	0,905		
Toplam	317,541	352			

Tablo-36’de ikamet ettiği yer ile dışsal motivasyon arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=0.51$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 37: İkamet Edilen Yere Göre Motivasyonsuzluk Puanlarının Arasındaki Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	7,796	2	3,898	2,548	0,080
Grup içi	535,454	350	1,530		
Toplam	543,249	352			

Tablo-37’de ikamet ettiği yer ile motivasyonsuzluk arasındaki farklılığı görmek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda $F_{2-350}=2.55$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 34, Tablo 35, Tablo 36, Tablo 37, sonuçları değerlendirildiğinde ikamet edilen yer değişkenine göre depresyon ve motivasyon alt testlerinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. İkamet edilen yer depresyon ve motivasyon çeşitleri için bir farklılık oluşturmamaktadır.

BÖLÜM 4: TARTIŞMA

Genel bir değerlendirme olarak öğrencilerin okudukları okullardan ve kaldıkları yerlerden memnuniyetleri, sınıf düzeyleri ve tercih sıralamaları depresyon ve motivasyon açısından yordayıcı bir özelliğe sahiptir. Öğrencilerin içinde buldukları ortamdan hoşnut olamamaları onların psikolojik belirtilerinde artma göstermesine neden olmakta ve motivasyon düzeylerini olumsuz etkilemektedir.

Okudukları okuldan memnun olma özelliğine göre incelendiğinde okuldan memnun olmayan öğrencilerin depresyon düzeyleri daha yüksektir. Okuldan memnun olamayan öğrencilerin motivasyon alt testlerine göre incelediğimizde öğrencilerin motivasyonsuzluk seviyelerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında okuldan memnun olan öğrencilerin içsel motivasyon düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bu da içsel motivasyon tanımı ile uygunluk göstermektedir. İçsel Motivasyon bir kimsenin dışsal ödül olmadığı halde belli bir etkileşimle meşgul olmasını ya da bu etkinliğe katılmasını, sadece bundan dolayı haz alması ve doyum sağlamsını ifade etmektedir. Bir öğrencinin sırf ilginç bulduğu için derse gitmesi ya da belirli konularda daha fazla bilgi edinmiş olmasından dolayı doyum sağlaması içsel güdülenmeye örnek gösterilebilir (Vallerant & Pelletier, 1992).

Depresyon düzeyleri açısından motivasyon alt testleri incelendiğinde içsel motivasyona sahip öğrencilerin daha az depresyon gösterdikleri görülmüştür. Yukardaki tanımda da belirtildiği gibi içsel motivasyona sahip öğrenciler depresyonun olumsuz özelliklerine sahip olmayan bireysel özellikleri gösteren kişilerdir. Bunun yanında depresyon düzeyleri yüksek olan öğrencilerin motivasyonsuzluk alt testinden yüksek puan aldıkları görülmüştür bu da içsel motivasyona sahip öğrencilerin depresyon düzeylerinin düşük olması bulgusuyla tutarlıdır.

Cinsiyete göre bakıldığında depresyon ortalamaları bayanların daha yüksek olmasına karşın istatistiksel anlamda farklılık göstermektedir. Bu bulgu genel literatüre göre bayanların erkeklerden daha yüksek depresyon düzeyine sahip olması sonucunu ortaya koymamıştır. Üniversitede yapılan bir araştırmada kız öğrencilerin üniversitede sahip olduğu sorunların çeşit ve sayısı itibarıyla erkeklerden daha fazla sorunları olduğu görülmüştür. Bunun yanında kız öğrencilerde erkeklere nazaran sorunlu olma, depresyon, anksiyete, kişilerarası ilişkilerde duyarlılık, obsesif-kompulsif alanlarında manidar bir ilişki bulunmuştur (Maşrabacı, 1989; Ekşi 1982). Motivasyon alt

testlerinden dışsal motivasyona göre cinsiyet değişkeni göz önünde bulundurulduğunda bayanların daha fazla dışsal motivasyon gösterdiği görülmüştür. Bu bulgu Eryüksel'in araştırmasıyla tutarlıdır. Kızlar erkeklere göre, ana-babalarından onay görmeye daha çok önem vermektedir (Eryüksel, 1996).

Öğrencilerin gündüzlü-yatılı açısından bakıldığında yatılı öğrencilerin depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür buda genel literatür ile uyumluluk göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin uyum sorunları inceleyen bir çalışmada ailelerinden ayrılan öğrencilerin depresyon, somatizasyon ve fobik anksiyete görüldüğü ortaya konmuştur (Çakır 2002).

Kaldıkları yerden memnun olma özelliğine göre kaldığı yerden memnun olmayan öğrencilerin depresyon düzeyleri daha yüksektir. Motivasyon alt testlerine baktığımızda kaldıkları yerden memnun olmayan öğrencilerin motivasyonsuzluk seviyeleri de yüksektir. Literatüre depresyon ve motivasyonsuzluk açısından baktığımızda stres veren durumlarda birey karşılaştığında başdemiyeceğim düşüncesinin varlığı kişinin motivasyon düzeyini düşürür, kişiyi pasifleştirir sonuç olarak depresyon yaşamasına neden olur (Wheaton, 1983). Yordayıcı özellikleri açısından bakıldığında motivasyonsuzluk ve depresyonun sonuç vermesi yaptığımız korelasyon çalışmasıyla da motivasyonsuzluk ve depresyon arasındaki ilişkiyle de açıklanabilir. Kaldıkları yerden memnun olmayan öğrencilerin ortaya koymuş olduğu sonuçlar, okuldan memnun olmayan öğrencilerin ortaya koymuş olduğu sonuçlarla da büyük oranda paralellik göstermiştir.

Depresyon ve motivasyon alt testleri arasında ilişkiyi ortaya koymak için yapılan korelasyon çalışmasında içsel motivasyon ile dışsal motivasyon arasında pozitif bir ilişkiye rastlanmıştır. Bunun yanında depresyon ile motivasyonsuzluk arasında pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir. Bunu depresyon tanımı ve motivasyonsuzluk tanımları içerisinde mevcut olan ortak kavramlar ile açıklayabiliriz. Motivasyonsuzluk: bireyler kendi eylemleriyle sonuçları arasındaki bağlantıyı algılayamadıkları zaman güdülenmeme durumu söz konusudur. Güdülenmemiş olan bireyler yetersizlik duyguları yaşarlar ve olanları kontrol edemeyeceklerine ilişkin bir beklenti içerisinde dirler (Vallerant & Pelletier, 1992). Depresyon, derin üzüntülü bir duygu durum işçinde düşünce konuşma ve hareketlerde yavaşlama ve durgunluk değersizlik, küçüklük, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duygu ve düşünceleri ile fizyolojik

işlevlerde yavaşlama gibi belirtileri içeren bir sendrom olarak açıklamıştır (Öztürk, 1995).

Okul tercih etme sıralamasına göre bakıldığında okulu tercih etme sırası yükseldikçe dışsal motivasyon seviyesinde düşme görülmüştür. Bunun yanında okul tercih sıralaması yükseldikçe motivasyonsuzluk seviyesinde yükselme görülmüştür. Sınavla girilen bu okullarda ilk tercihlerine yerleşen yani hedefine yakın olan öğrencilerin motivasyonsuzluk seviyesi daha düşüktür. İlk tercihlerinde yer almayan okulları kazanan öğrencilerin gerçekçi bir beklenti içinde olmaması, okul kazanayım da hangisi olursa olsun gibi düşünceler bireylerin genel davranışlarını yansıttığını düşünürsek okul tercih sıralaması yükseldikçe motivasyonsuzluk seviyesindeki yükselmeyide açıklamış oluruz.

Sınıf düzeyi açısından bakıldığında sınıf düzeyi yükseldikçe içsel motivasyon ve dışsal motivasyon düzeyleri düşmekte buna karşılık sınıf düzeyleri yükseldikçe motivasyonsuzluk düzeyleri yükselmektedir. Bu bulgu kendi içeriğinde bir tutarlılık göstermektedir. Okul hayatının ilerlemesiyle beraber bu öğrencilerin içsel ve dışsal motivasyon kaybını motivasyonsuzluk düzeylerinin yükselmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Depresyon ve motivasyon alt testlerine sosyo ekonomik açıdan bakıldığında herhangi bir farklılık görülmemiştir. Kırsal yerleşiminle kentin kıyaslandığı bir çalışmada kırsal kesimde yaşamış olmanın, kente göre daha fazla risk etmeni olabileceği ileri sürülmüşse de, ülkemizde şehirde yaşayanların depresyona girme risklerinin, daha yüksek olduğu vurgulanmıştır (Doğan, 2000, s.34). Ayrıca bölgeler bazında da ele alındığında da depresyonun en fazla görüldüğü bölgelerin, şehirleşmenin ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu, sanayileşmenin daha geliştiği yerlerde olduğu görülmektedir (Sağduyu ve ark, 2000. s.10)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişiliğin biçimlenmesinde en önemli çevresel etken ailedir. Okul hayatı da birçok yeniliği ve değişikliği beraberinde getirmektedir. Bu yenilik ve değişime ayak uydurabilmek özellikle ergenlik dönemindeki öğrencilerin sağlıklı bir birey olarak hayata başlamalarını sağlayacaktır. Ergenlik dönemindeki öğrencilerin öncelikle ebeveynlerinin tutumu, onları olumlu güdülemeleri ve aldıkları eğitimin sonucunda nitelikli nüfusu oluşturmalarından dolayı ülkemiz açısından önemlidir.

Lise Giriş Sınavı'nı kazanarak Anadolu Öğretmen Liselerinde okumak için gelen öğrencilerin sağlıklı birer birey olarak yetişmeleri, psikolojik durumlarının iyi olması, motive olabilmeleri, yeni çevreye kolay uyum sağlayabilmeleri için öncelikle bu öğrencilerin temel ihtiyaçlarından olan barınma ve beslenme ihtiyaçlarının en iyi şekilde giderilmesi gerekmektedir. Yurtta kalan öğrencilerin kalabalık odalarda kalmaları ve banyo, tuvalet, kantin, ders çalışma odaları gibi genel kullanım alanlarının yetersiz olması öğrencilerin ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Yurtlarda ve odalarda öğrenci sayısının azaltılması ve mevcut şartların iyileştirilerek, öğrencilere sosyal ve sportif amaçlı kullanılacak alanların oluşturulması faydalı olacaktır.

Geleceğin öğretmenleri olmaya aday bu öğrencilerin uyum sağlamalarını kolaylaştırıcı oryantasyon hizmetlerinin sağlanması onlara psikolojik yardım ve danışma açısından yararlı olacaktır. Bu amaçla idarenin ve öğretmenlerin veliler ile işbirliği kurarak öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermelidirler. Öğrencilerin ilgilerine göre düzenlenmiş kulüp, tiyatro, spor, müzik, folklor, resim, satranç vb. gruplarının yaygınlaştırılması öğrencilerin sosyal etkinliklere katılarak çevreyi tanımaları, uyum sağlamaları ve kendi yeteneklerini ortaya koyma açısından önemlidir. Bu etkinlikler öğrencilere kendilerine güven duymalarını sağlayacak, kimlik ve kişilik gelişimine olumlu etki sağlayacaktır.

Birçok açıdan stres oluşturan lise ortamında yaşamış oldukları stresin sonucunda uyum problemleri yaşayan, motive olamayan öğrencilerin kolayca ulaşabileceği rehberlik servisinin tüm Anadolu Öğretmen Liselerinde bulunması gerekmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin yatakhane ve okul ortamında karşılaşılabilecekleri stres veren olayların etkisini azaltmak için öğrencilere stres yönetimi, iletişim becerileri, etkili zaman kullanımı, verimli ders çalışma, motivasyon vb. konularda uzman kişilerce seminerler verilmesi ve grup rehberlik etkinliklerinin yapılması stresle başa çıkma açısından önemli olacaktır.

Öğrencilerin sınıf ilerledikçe kaybetmiş oldukları içsel ve dışsal motivasyonun nedenleri ortaya koyacak yeni araştırmalar yapılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin içsel ve dışsal motivasyon seviyelerini eski seviyesine hatta daha yukarılara çıkaracak etkinlikler yapılmalıdır.

Üniversiteye hazırlanan bu öğrencilerin üniversite, fakülte, bölüm ve meslekler hakkında gerekli rehberliğin yapılması gerekmektedir. Öğrencilerin ilgilerine ve yeteneklerine göre bölüm seçmeleri üniversiteye uyum konusunda yararlı olacaktır. Ayrıca öğrencilerin tercih etmiş oldukları üniversitenin bulunduğu ilin sosyo-ekonomik durumu, yurt ve burs imkanları hakkında bilgi alarak tercih etmeleri ekonomik ve sosyal hayata adapte olma konusunda gerekli imkanları sağlaması açısından önemlidir.

Mesleki derslerin yoğun olduğu Anadolu Öğretmen Liselerinde bu derslerin en verimli bir şekilde, hatta uygulamalı olarak öğrencilere verilmesi öğrencilerin motivasyonlarını artırmada faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ABACI, Ramazan (2000), *Yaşamın Kalitelendirilmesi*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- ABELA, John,R. Z., SELİGMAN, Martin, E. P., (2000) “The Hopelessness Theory of Depression A Test of The Diathesis-Sters Component in the İnterpersonal and Achivement Domanins”, *Cognitive Therapy and Resaarch*, Vol:24/4 ss:361-378.
- ACCORDİNO, D.B., Accordino, M.P., & Slaney, R.B., (2000) “An İntestigation Of Perfectionism, Mental Health, Achievement, And Achievement Motivation İn Adolescents”, *Psychology in the Schools*, 37 (6), 535-545.
- ADAMS, D. M., Overholser, J. C., & Lehnert, K. L. (1994), “Perceived Family Functioning And Adolescent Suicidal Behavior”, *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 33 (4), 498-507,
- ALDEN, L.E., Bieling,P.J., & Wallace, S.T., (1994), “Perfectionism İn An İnterpersonal Context: A Self-Regulation Analysis Of Dysphoria And Social Anxiety”, *Cognitive Therapy and Research*, 18, 297-316
- ALEXANDER, J., & Parsons, B. V., (1982) *Functional Family Therapy*. Monterey, CA:Brooks/Cole
- ANGOLD, A., (1988), “Childhood and Adolescent Deppresion: I Epidemiological and Aetiological Aspect”, *British Journal of Psychiatry*, 152, ss:601-617.
- APONTE, H. J., & Van Deusen, J. M., (1981), “Structural family therapy. In A.S. Gurman and D.P. Kniskern (Eds.)”, *Handbook of Family Therapy*. New York: Brunnel/ Mazel.
- ARICIOĞLU M Atilla, (2002), “Motivasyonda Dönüşüm Çabası ve İştten Kaçış: Bankalar Düzleminde Bir Uygulama Örneği”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, Sayı 3 (2) ss:205-268.
- ARKAR H., Şafak C. (2004), “Klinik Bir Örnekleimde Beck Depresyon Envanterinin Boyutlarının Araştırılması”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 19 (53), 117 – 123.
- ARKONAÇ, A., Sibel(1999) *Psikolojide Yeni Tartışmalar*, Alfa yayınları, İstanbul.
- AŞKIN, Rüstem, (1999), *Depresyon El Kitabı*, (2. Baskı), Lilly A.Ş. Yay., Konya.

- AYDIN, Betül, (1997), *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, No:1, İstanbul.
- AYHAN, Halis, (1995), *Eğitim Bilimine Giriş*, Şule Yayınları, İstanbul.
- BALTAŞ, Acar, Zuhâl Batlaş(1986), *Stres ve Başaçıkma Yolları*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- BALCI, A. (1995), *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: 72 TDFO Bilgisayar Yayıncılık
- BAKİOĞLU Aşen, Nazlı Polat (2003), “Kalabalık Sınıfların Etkileri (Bir Ön Araştırma Çalışması)”, *Eğitim Araştırmaları*, Sayı:7, ss:147-156.
- BARAN, P., Campbell, L.T. (1993), “Gender Differences In The Expression Of Depressive Symptoms In Middle Adolescents: An Extension Of Earlier Findings”, *Adolescent*, Vol.28/112, ss:903-911.
- BARBER, B. K. (1992), “Family, Personality And Adolescent Problem Behaviors”, *Journal of Marriage and the Family*, 54, 69-79.
- BECK, A. T. (1974), “An Inventory For Measuring Depression”, *Archives of General Psychology*, Vol:4 ss:561-571,
- BECK, A. T., Rush, A. J., Shaw, B. F., & Emery, G. (1979), *Cognitive Therapy Of Depression*, New York, Guilford.
- BECK, A. T., Steer, R. A. & Garbin, M. G. (1988), “Psychometric Properties Of The Beck Depression Inventory: Twenty- Five Years Of Evaluation”, *Clinical Psychology Review*, 8, 77-100.
- BECK, A. T., Ward, C. H., Mendelson, M., Mock, J., & Erbaugh, J. (1961), “An Inventory For Measuring Depression”, *Archives of General Psychiatry*, 4,561-571.
- BERUMENT, S.K.,(1998), Çocuk ve Ergenlerde Depresyonun Gelişimi, *Türk Psikoloji Bülteni*, 10 (4), 105-112.
- BİRMAHER, B., Ryan, N. D., Williamson, D. E., Brent, D. A., Kaufman, J., Dahl, R. E., Perel, J., & Nelson, B. (1996), “Childhood And Adolescent Depression: A

Review Of The Past 10 Years. Part 1”, *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, 1427-1439.

BJARNASON, T. (1994). “The İnfluence Of Social Support, Suggestion And Depression On Suicidal Behaviour Among Icelandic Youth”, *Acta Sociologica*, 37, 195-206.

BLALOCK, Janie A., Joiner, Thomas E. (2000), “İnteraction Of Cognitive Avoidence Coping And Stres İn Predicting Depression/Anxiety”, *Cognitive Therapy and Resaarch*, Vol:24/1 ss:47-65,

BLATT, S., (1995), “The destructiveness of perfectionism”, *American Psychologist*, 50, 1003-1020.

BORATAV, Cumhuri (2000), “Duygudurum Bozuklukları ve Nozoloji: Eleştirel Bir İnceleme”, *Duygudurum Dizisi*, s:1, sh:18-28.

BOZANOĞLU, İ.(2005), “Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grup Rehberliğinin Güdülenme, Benlik Saygısı, Başarı ve Sınav Kaygısı Düzeylerine Etkisi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 38, sayı: 1, 17-42

BRUGHA, T. S. (1988), “Social support”, *Current Opinion in Psychiatry*, 1, 206-211.

BURKE, R.J., Weir, T. (1978), “Benefits to adolescents of informal helping relationships with their parents and peers”, *Psychological Report*, 42, 1175-1184.

BURNS R.L., D’zurilla, N. (1999), “İndividual Diference in Percieved Information Processing Styles in stres of Life Events”. *Journal of Behavior Medicine*, 4,139-157.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2004), *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

CANPOLAT Banu Işık, Sibel Örsel, Asena Akdemir, M. Haluk Özbay (2003), “Ergenlerin Kendilik Algılamasında Beden İmajının Ve Beden Kitle İndeksin Rölü”, *3 P Psikiyatri Psikofarmakoloji Dergisi Sayı*,11/2 ss:143-154.

CHANNESSIAN Mc Cauley Chistrine, Richardm. Lerner, Alexander Von Eye Ve Jacqueline V. Lerner, (1996), “Direct And İndrect Relations Between Perceived Parental Acceptance, Perceptions Of The Self, And Emotional Adjustment During

Early Adolscent”, *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 25/2, ss:159-183

CARR, M., Borkowski, J. G., & Maxwell, S. E. (1991), “Motivational Components Of Underachievement”, *Developmental Psychology*, 21(1), 108-118.

CEYLAN, M.Emin, Timuçin Oral(2001), *Duygudurum Bozuklukları- Biyolojik Psikiyatri*, Lilly A.Ş. Yay., İstanbul.

CHAPLIN, P., (1985), *Dictionary Of Psychology*, Dell Publishing Group, Inc. Newyork.

CHIU, L. H. (1988). “Testing The Testing: Measures Of Self-Esteem For School Age Children”, *Journal of Counselind And Development*, 66, 298-301.

COHEN P.J. Kasen, S. Velez, C.N. (1993) “An Epidemiological Study Of Disorder İn Late Childhood And Adolescence- I Age And Gender Specific Prevalence”, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 34/6 ss:854-867.

COLAROSSİ, L. G., & Jacquelyne S. E. (2000), “A Prospective Study Of Adolescents’ Peer Support: Gender Differences And The İnfluence Of Parental Relationships”, *Journal of Youth and Adolescence*, 29 (6), 661-678.

COMPAS, B.E., Slavin, L.A., Wagner, B.M., & Vannatta, K. (1986), “Relation Of Life Events And Social Support With Psychological Dysfunction Among Adolescents”, *Journal of Youth and Adolescence*, 15, 205-221.

COOPER, J. E. (1979), “Crisis Admission Unites and Emergency Psychiatric Services” *Public Health in Europe 11*, WHO: Copenhagh.

CÜCELOĞLU, Doğan (1991), *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi İstanbul.

ÇAKIR, Osman, (2002), *Üniversite Öğrencilerinde Uyuma Yönelik Başaçıkma Davranışları Depresyon ve Psikolojik Belirtiler*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÇELİKKOL, Ahmet, (1999), *Ruh Hastalıklarından Korunma*, Gendaş Yay., İstanbul

ÇELİKKOL, Ahmet, (2001), *Çağdaş İş Yaşamında Ruh Sağlığı*, Alfa Yay., İstanbul

- ÇORAPÇIOĞLU, Ö., Aytül, (1998), “Cezaevinde Yalnızlık ve Yalnızlığın Depresyonla İlişkisi”, *Kriz Dergisi*, c:6, s:1, sh:21-31.
- DEDE Yüksel, Ziya Argün, (2004) “Öğrencilerin Matematiğe Yönelik İçsel ve Dışsal Motivasyonlarının Belirlenmesi”, *Eğitim ve Bilim*, Sayı:29 (134) ss:49-54,
- DEMARAY, M., K., C. K. Malecki.(2002), “The Relationship Between Perceived Social Support And Maladjustment For Students At Risk”. *Psychology in the Schools*, 39(3), 305-316.
- DEMİRİZ, E. (1990). *Yarı-Kırsal Kesimde Depresyon Epidemiyolojisi Ve Ruhsal Bozuklukların Sıklığı Üzerine Bir Araştırma*, Hacettepe Üniversitesi, Psikiyatri Bölümü, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- DOĞAN, Orhan, (2000), “Depresyonun Epidemiyolojisi”, *Duygudurum Dizisi*, s.1, sf.29-38,
- DONOHUE, T. L., & Wong, E. H. (1997), “Achievement Motivation And College Satisfaction İn Traditional And Nontraditional Students”, *Education*, 118(2), 237-244.
- DÖKMEN, Üstün, (1999), *İletişim Çatışmaları ve Empati*, Sistem Yayıncılık, İstanbul
- DUNKLEY, D. M., & K. R. Blankstein (2000), “Self-Critical Perfectionism, Coping, Hassles, And Current Distress: A Structural Equation Modeling Approach”, *Cognitive Therapy and Research*, 24(6), 713-730.
- EHRENBERG, M.F. Cox, D.N. Koopman R.F (1990), “The Prevalence of Depression in High School Student”, *Adolescent*, Vol:30/118,ss:339-350.
- EKŞİ, A (1982), *Gençlerimiz ve Sorunları*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Sayı:2790, İstanbul.
- ERDOĞAN İlker, Müge Tamer, Esin Erdoğan, (2002), “Mojor Depresif Bozukluk Tanılı Çocuk ve Ergenlerde Belirti Dağılımının Karşılaştırılması”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Sayı.9/3 ss:144-154.
- ERGENE, T. & Yıldırım, İ. (2004), “Üniversite Adaylarının Depresyon Düzeyleri”, *Psikiyatri Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 12(2), 91-100.

- ERGENE, T. (1994), "Sınav Kaygısı İle Başa Çıkma Programının Etkililiği", *Psikiyatri Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 2(1), 36-42
- ERİM Banu (2001), *Yetiştirme Yurtlarında Ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin Benlik Saygısı Depresyon ve Yalnızlık Düzeyleri İle Sosyal Destek Sistemleri Açısından Karşılaştırması*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ERSÖZ Aydan (2004), "İngilizce Öğretiminde İçsel Güdüleme", *Eğitim ve Bilim*, Sayı:29(132) ss:67-71,
- ERYÜKSEL, Gül, N., Ebru Akün(2003), "Depresyonlu Olan Ergenler İle Anna-Babaların Anksiyete ve Negatif Belirtilerin Etkileri", *3 P Psikiyatri Psikofarmakoloji Dergisi*, Sayı.18/5 ss:59-73,
- ERYÜKSEL, G. N., E Akün.(2003), "Depresyonu Olan Ergenler İle Ana-Babalarının Aile İlişkilerinin Ve Bilişsel Çarpıtmalarının İncelenmesi", *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 59 - 73
- ERYÜKSEL, G. N. (1996). *Ana-Baba Ve Ergen İlişkilerinin Problem Çözme İletişim Becerileri, Bilişsel Çarpıtmalar Ve Aile Yapısı Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- ESKİN, M. (1995). "Suicidal Behaviour As Related To Social Support And Assertiveness Among Swedish And Turkish High School Students: A Cross-Cultural Investigation" *Journal of Clinical Psychology*, 51, 158-172.
- FERGUSSON, D. M., & Lynskey, M. T. (1995), "Suicide Attempts And Suicidal Ideation In A Birth Cohort Of 16-Year-Old New Zealanders", *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34, 1308-1317
- FLEMIG, J.E., Offard, D.R.(1990) "Prevalence of Childhood and Adolescent Depression in the Community", *British Journal of Psychiatry*, 155, ss:647-654.
- GARRISON, C.Z., Jackson, K.L.(1990), "A Longitudinal Study of Depressive Symptomatology in Young Adolescent", *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, Vol:29/4, ss:581-585.

- GECAS, V., & Seff, M. A. (1990), "Families and adolescents", *Journal of Marital and the Family*, 52, 941-958.
- GÜLEÇ, Yeşim, (2001), 'Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri', Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- GÜRBÜZ F. Gülrüh, Selnur Güzel (2003), "A Correlational Study on the Effectiveness of Training Programs for Increasing the Motivational Level of Employees", *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 5 (19) ss:43-54
- GÜVENÇ, Gülden Berkem (1996), "Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Etkileşime İlişkin Algıları İle Toplumsal Cinsiyet Rolüne İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki", *3 P Dergisi*, c:4, s:1.
- HALEY, J. (1997). *Leaving Home: The Therapy Of Disturbed Young People* (2nd ed). Brunner/Mazel, Inc.
- HAMMEN, C. (1991). "The Generation Of Stress In The Course Of Depression" *Journal of Abnormal Psychology*, 4, 555-561.
- HANCIOĞLU, M. (1981), *Kentleşme Ve Psikiyatrik Epidemiyoloji-Gecekonu Bölgesi Ve Kent Merkezinde Karşılaştırmalı Alan Çalışması*, Hacettepe Üniversitesi, Psikiyatri Bölümü, Uzmanlık tezi. Ankara.
- HARJU, B. L., & Eppler, M. A. (1997). "Achievement Motivation, Flow And Irrational Beliefs In Traditional And Nontraditional College Students", *Journal Of Instructional Psychology*, 24(3), 147-158.
- HARRINGTON, R. C., H. Fudge, M. Rutter, A. Pickles, & J. Hill, (1990), "Adult Outcomes Of Childhood And Adolescent Depression: I. Psychiatric Status", *Archives of General Psychiatry*, 47,465-473.
- HARRINGTON, R. C., P. Vostanis, (1995). "Longitudinal Perspectives And Affective Disorder In Children And Adolescents. In: The Depressed Child And Adolescent: Developmental And Clinical Perspectives", *Goodyer IM, ed. Cambridge, England: Cambridge University Press*, 311-334.

- HEWITT, P.L., & Dyck, D.G. (1986), "Perfectionism, Stress, And Vulnerability To Depression", *Cognitive Therapy and Research*, 10, 137-142.
- HİMELSTEİN, H. C. (1992), "Early Identification Of High-Risk Students: Using Noncognitive Indicators", *Journal of College Student Development*, 33, 89-90.
- HİSLİ, N. (1988), "Beck Depresyon Envanteri'nin Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma", *Psikoloji Dergisi*, 6, 22.
- HİSLİ Nesrin(1989), "Beck Depresyon Envanterini Üniversite Öğrencileri İçin Geçerliliği ve Güvenilirliği", *Psikoloji Dergisi*, Sayı:7 (23), ss:3-13
- HOEKSEMA, Susan, Nolen, Judith Carson, Carla Grayson(1999), "Explaining the Gender Difference in depressive Symptoms", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol:77/5, ss1061-1072.
- HOLMBECK, G.N.,Wandrei, M.L., (1993), 'Individual and Relation Predictors of Adjustment in First-Year Colloge Students', *Journal of Counselling Psychology*, Vol:40/1, ss:73-78.
- HURLOCK, B. Elizabeth, (1955), *Adolescent Development*, Mc Graw- Hill Book Company, New York.
- İNANÇ, Batu, (1988), 'Türk Gençlerinin Öz-İmaj Örüntüsünde Cinsiyetin ve Okuldaki Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerinin Etkisi', *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1,2: 71-81.
- JAKOBY, Russel, (1996), *Belleğini Yitiren Toplum* (çev.: Hakan Atalay), Ayrıntı Yay., İstanbul.
- JOLLY, J.B. Weismer, D.C. Wherry, J.N. Jolly, J.M., Dykman, R.A.(1994), "Gender and Comparsion of Self and Abserver Ratings of Anksyt and Depression in Adolescent", *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* Vol:33/9, ss1284-1288.
- KAHRAMAN, H. (2000). *Aile Yaşamlarında Şiddet Olan Ergenlerin Ana-Babalarıyla Olan İlişkilerini Ve Kendilerini Değerlendirmeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- KALTIALA-HEINE, R., M. Rimpela, , P. Rantanen, & P. Laippala, (2001), “Adolescent depression: The role of discontinuities in life course and social support”, *Journal of Affective Disorders*, 64, 155-166
- KAPUSUZUŐLU Şaduman, “Beni Harekete Geçiren Nedir?”, *Eğitim ve Bilim*, Sayı:29(131), ss. 24-29
- KARADAYI, Figen, (1995), “Üniversite Öğrencilerinde Bazı Kişilik Özelliklerine Göre Psikolojik Belirtilerin İncelenmesi”, *3 P Dergisi*, c:3, s:44, sh:256-262.
- KASHANI, J. H., D.D. Sherman (1988), “Childhood depression:Epidemiology, Etiological Models, and Treatment İmplications”, *Integrative Psychiatry*, 6/1, ss.1-8.
- KELLER, J., T. Kopp, (1987), “Instructional Theories In Action; Lessons illustrating Selected Theories and Models.” (*Ed. Reigeluth, C.*) Hillsdale, New Jersey. s.289-320.,
- KESSLER, R. C. & E. E Walters(1998), “Epidemiology Of DSM-R Major Depression And Minor Depression Among Adolescents And Young Adults İn The National Comorbidity Survey”, *Depression and Anxiety*, 7, 3-14.
- KING, C. A., H. G., Segal, & M. W. Naylor(1992), “Family System Factors And Suicidality Among Adolescent Inpatients”, *Paper Presented At The International Conference On Suicidal Behavior*, Pittsburg, P. A, June.
- KOVACS, M., D. Goldston, & C. Gatsonis (1993), “Suicidal Behaviors And Childhood Onset Depressive Disorders”, *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 32,8-20.
- KÖROŐLU, Ertuğrul, (1993), “Depresif Durumların Kliniği”, *Depresyon Monoğrafları Serisi-1*, Hekimler Yay., Ankara.
- KULAKSIZOŐLU, Adnan (1999), *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- KUTASH, S. B. (1965) Psychoneuroses. In B. B. Wolman (Ed.), *Handbook of Clinical Psychology*, 12, 71-78. 138.
- KÜEY, Levent, Cengiz Güleç, (1993), “Depresyon Epidemiyolojisi”, *Depresyon Monoğrafları Serisi-2*, Hekimler Birliğı Yay., Ankara.

- LEE, M. & R. Larson, (2000), "The Korean Examination Hell: Long Hours Of Studing, Distress, And Depression", *Journal of Youth and Adolescence*, 29, 249-271.
- LEVINE, B. L. (1985), "Adolescents' Substance Abuse: Toward An Integration Of Family Systems And Individual Adaptation Theories. *The American Journal of Family Therapy*, 13, 3-16.
- LEWINSOHN, P.M, Hops, H., (1993) "Adolescent Psychopathology: I. Prevalence and incide of depression and other DSM-III-R disorders in high school students", *Journal of Abnormal Psychology*, Vol102/1,ss133-144.
- LEWINSOHN, P.M, R.E. Roberts, (1994a) "Adolescent Psychopathology: II Psychosocial Risk Faktors For Depression", *Journal of Abnormal Psychology*, Vol130/2,ss302-315.
- LEWINSOHN, P.M., J.R. Seeley, G.N. Calrke, P. Rohde (1994b), "Mojoj Depression in Comminty Adolescent: age and Onset Eposide Duration and Time to Recurrence", *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, Vol:3376, ss809-818.
- MACKINNON, A., A. S.Henderson, G. Andrews (1992). "Parental 'Affectionless Control' As An Antecedent To Adult Depression: A Risk Factor Redefined" *Psychological Medicine*, 23, 135-141.
- MADANES, C. (1980), "The Prevention Of Rehospitalization Of Adolescents And Young Adults", *Family Process*, 19, 179-191
- MAIN, R. (1993), "Integrating Motivation Into The Instructional Design Process", *Educational Technology*. December, s.37-41.
- MAŞRABACI, Seyhan (1989), "Yurtta Kalan Öğrencilerin Ruh Sağlığını Etkileyen Psikolojik Faktörler", *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*, B.Ü. Psikolojik Danışma ve Araştırma Merkezi, Ankara, 22-24 Kasım.
- MERINKARGAS, K.R., Weisman, M.M., Pauls, D.L. (1995), "Genetic Faktors in the Sex Ratio of Major Depression", *Psychological Medicine*, Vol:15, ss:63-66.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ANADOLU ÖĞRETMEN LİSELERİ YÖNETMELİĞİ(2000), Resmi Gazete Sayı:24206, 20.Ekim.

MINUCHIN, S. (1974), *Families And Family Therapy*. Harvard University Press.Cambridge.

MORGAN, Clifford T., (1991) ‘*Psikolojiye Giriş*’, 8. Baskı, İng’den Çevirenler: Sirel Karakaş ve ark., Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara.

MORRISON, B. H. (1999), “Acknowledging Student Attributes Associated With Academic Motivation”, *Journal of Developmental Education*, 23(2), 10-17.

NEZU, A.M. (1986)., “Cognitive Appraisal Of Problem Solving Effectiveness: Relation To Depression And Depressive Symptoms”, *Journal of Clinical Psychology*, 42 (1), 42- 48.

NEZU, A. M., & G. F. Ronan (1988), “Social Problem Solving As A Moderator Of Stress Related Depressive Symptoms: A Prospective Analysis”, *Journal of Counseling Psychology*, 35 (2), 134-138.

O’CONNOR, J. J., & A.N. Hoorwitz, (1984), “The Bogeyman cometh: A strategic approach for difficult adolescents”, *Family Process*, 23,237-249.

ONUR Bekir(1995), *Gelişim Psikolojisi*, İmge Kitabevi, İstanbul

ÖĞÜLMÜŞ, Selahattin (2001), *Eğitimde Güdülenme, Öğrencilerin Öğrenmeye Güdülenmesi*, Ankara

ÖRSEL Sibel, Asena Akdemir, Süreyya Özel(2003), “Şizofronide Yaşam Kalitesi: Depresyon, Anksiyete ve Negatif Belirtileirn Etkileri”, *3 P Psikiyatri Psikofarmokoloji Dergisi Sayı.11/1 ss:25-34*.

ÖY, B.,(1995), Çocuk ve Ergenlerde Depresyon Epidemiyolojisi ve Risk Etkenleri, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Vol:2/1, ss:40-45.

ÖZBAY, Günnur, (1997), ‘Üniversite Öğrencilerinin Problem Alanlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması’, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- ÖZBAY, Yaşar, Hikmet, Yazıcı, Mehmet, Palancı (2000), “Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Uyuma Yönelik Başaçıkma Davranışları Depresyon ve Diğer Psikolojik Belirtiler”, XI Ulusal Psikoloji Kongresi, , Ege Üniversitesi, İzmir
- ÖZGEN, Fuat, Aydın Hamdullah, (1999), “Travma Sonrası Stres Bozukluğu”, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, s:1, sh:34-41.
- ÖZGÜVEN İ. Ethem (1998), “Üniversite Öğrencilerinin Uyum Sorunları ve Başetme Yolları”, *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları* , Boğaziçi Üniversitesi Psikolojik Danışma Ve Araştırma Merkezi, Ankara, 22-24 Kasım.
- ÖZGÜVEN H. D., Ç. Soykan, S. Haran, T. Gençöz (2003), “İntihar Girişiminde Depresyon ve Kaygı Belirtileri ile Problem Çözme Becerileri ve Algılanan Sosyal Desteğin Önemi”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (52), 1 – 11
- ÖZTÜRK Orhan (1995), *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
- ÖZTÜRK, M., Orhan, (1996), “Göçle İlgili Kimlik Sorunları ve Psikoterapi İlkeleri”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, c:7, s:3, sh:185-190.
- PARKER, G., & K. Roy (2001) , “Adolescent Depression: A review. Australian and New Zealand”, *Journal of Psychiatry*,35, 572-580.
- PETERSEN, A. C., B. E. Compas,. J. Brooks-Gunn, M. Stemmler, S. Ey, , & E. K. Grant, (1993), “Depression in Adolescence”, *American Psychologist*, 48,155-168.
- PINTRICH, P. R., D. H. Schunk, (1996), *Motivation in Education: Theory, Research, and Applications*, Prentice-Hall, Inc.
- POLI, P., S.Barbara, M. Mara, M. Gabriele (2003). “Self-Reported Depressive Symptoms İn A School Sample Of Italian Children And Adolescents”, *Child Psychiatry and Human Development*, 33(3), 209-226.
- RAO, U., M. M. Weissman, J. A. Martin, R. W. Hammond (1993), “Childhood Depression And And Risk Of Suicide: A Preliminary Report Of A Longitudinal Study”, *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 32,714-722.

- REINHERZ, H. Z., R. M. Glaconia, (1993), Psychosocial Risk For Major Depression in Late Adolescence: A Longitudinal Community Study, *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 32 (6), 1155-1163.
- REINHERZ, H. Z., R. M. Glaconia, A. M. Hauf, B. A. Carmola, M. S. Wasserman & A. D. Paradis, (2000), "General And Specific Childhood Risk Factors For Depression And Drug Disorders By Early Adulthood", *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39,223-231.
- ROBERTSON. S. E. (1988), "Social Support: Implication For Counselling" *International Journal For the Advancement of Counselling*, 11, 313-321.
- ROBIN, A. L., S. L. Foster, (1984), "Problem-Solving Communication Training: A Behavioral-Family Systems Approach To Parent-Adolescent Conflict. In P. Karoly & J.J.Steffen (Eds.)", *Adolescent Behavior Disorders: Foundations And Contemporary Concerns (Pp.195-240)*. Lexington, Massachusetts: D.C. Health
- ROBIN, A. L., & S. L. Foster, (1989), *Negotiating Parentadolescent Conflict: A Behavioral-Family Systems Approach*, New York: Guilford Press.
- ROBIN, A. L., T. Koepke, & A. Moye, (1990), "Multidimensional Assessment Of Parent-Adolescent Relations", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2(4), 451-459.
- ROBIN, A. L., T. Koepke & M. Nayar, (1985), "Conceptualizing, Assessing And Treating Parent-Adolescent Conflict", *In B. Lahey and A. Kazdin (Eds.), Advances in Clinical Child Psychology*, 9. New York: Plenum Press.
- ROBIN A. L., P.T. Siegel, A.W. Moye, M. Gilroy, A. B. Dennis & Sikand, A. (1999), "A Controlled Comparison Of Family Versus Individual Therapy For Adolescents With Anorexia Nervosa" *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 38 (12), 1482-1489.
- ROBIN, A. L., & J. G. Weiss, (1980), "Criterion-Related Validity Of Behavioral And Self-Report Measures Of Problem-Solving Communication Skills In Distressed And Non-Distressed Parent-Adolescent Dyads" *Behavioral Assessment*, 2, 339-352.

- SAATÇIOĞLU, Ömer (1996), “Tutuklularda Depresyon”, *Düşünen Adam Dergisi*, c:9, s:1, sh:25-30.
- SAĞDUYU, Afşin (2000), “Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Depresyon”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, C:11, Sayı:1, sf:3-16,
- SAVAŞIR, Işık, Gonca Boyacıoğlu, Elif Kalaycı (1996), *Bilişsel Davranışçı Terapiler*, Türk Psikologlar Derneği, Özyurt Matbaacılık, Ankara.
- SAYDAM, Bilgin (2000), *Kişilik ve Psikoterapi Yazıları*, Alan Yay., İstanbul.
- SEAH, T., A. BISHOP (2000), “Values In Mathematics Textbooks: A View Through Two Australasian Regions” *Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Educational Research Association*, New Orleans, LA, April.
- SIEGEL, J. M., & J. J. Platt (1976), “Emotional And Social Real-Life Problem-Solving Thinking In Adolescent And Adult Psychiatric Patients”, *Journal of Clinical Psychology*, 32 (2),230-232.
- SILVERSTEIN, B. & Perlick, D., (1991), Gender Differences in Depression: Historical Changes, *Acta Psychiatrica Scandinavica*, Vol:84, ss:327-331.
- SONER, Oya, (1995), Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SPENCE, S.H., J. M Najman,. W. Bor, M. J. O’Callaghan & G. M. Williams (2002), “Maternal Anxiety And Depression, Poverty And Marital Relationship Factors During Early Childhood As Predictors Of Anxiety And Depressive Symptoms in Adolescence” *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43,457-469.
- SPITZER, D.(1996), “Motivation: The Neglected Factor in Instructional Design”, *Educational Technology*, May- June, s. 45-49.
- STEINBERG, L., & A. S. Morris (2001), “Adolescent Development”, *Annual Review of Psychology*, 52,83-110.
- SUMI, K. K. Kanda, (2002), “Relationship Between Neurotik Perfectionism , Depression, Anxiety, And Psychosomatic Symptoms: A Prospective Study Among Japanese Men.”, *Personality and Individual Differences*, 32, 817-826.

- ŞAHER, N. (1981), *Kent Merkezinde Psikiyatrik Epidemiyoloji İle İlgili Bir Alan Çalışması*. Hacettepe Üniversitesi, Psikiyatri Bölümü, Uzmanlık Tezi. Ankara.
- ŞAHİN, Ali, (2003), “Yöneticilerin İş Tatmini ve Memnuniyeti”, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı:1(5) ss:137-157
- TAKEUCHI, K., R.E. Roberts, S. Suzuki, (1994), “Depressive Symptoms Among Japanese and American Adolescents”, *Psstchiatry Research*, 53, 259-274.
- TUBMAN, J. H., M. Windle, “Continuity at Difficult Temperament in Adolence: Relations With Depression , Life Events, Family Support and Substance Use Across a One-Year Period”, *Journal of Youth and Adolescence* Vol:24/2, ss:133-151, 1995.
- VALLERAND, Robert J.& Pelletier, Luc G.& Blais, Marc R.& Briere, Nathalie M.& Senecal, Caroline& Valleres Evelyne F., (1992), The Academic Motivation Scale: A Measure Of Intrinsic, Extrinsic and Amotivation in Education, *Educational and Psychological Measurement*, 52.
- VİNCENT-ROEHLİNG, P., & Robin, A. L. (1986). Development and validation of family beliefs inventory: A measure of unrealistic beliefs among parents and adolescents. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54(5), 693-697.
- VİNOKUR, A. & M.L. Selzer, (1975), “Desirable Versus Undesirable Life Events: Their Relationship With Stress And Mental Distress” *Journal of Personality and Social Psychology*, 32 (2),329-337.
- WARNER, V., L. Mufson, & M. M. Weissman, (1995), “Offspring At High And Low Risk For Depression And Anxiety: Mechanism Of Psychiatric Disorder”, *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34,786-797
- WHEATON, Blair (1983), “Stress, Personal Coping Resources, and Psychiatric Symptoms: an investigation of Interactive Models”, *Journal of Health and Social Behavior*, 24:, 208-229.
- YAŞAR, M.Ruhat, (2003), *Depresyonun Sosyolojik Açıdan İncelemesi: Elazığ Örneğ*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

YILDIRIM, İ. (1998), “Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri”, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (9), 33-38.

YILDIRIM, İ. (2004), ‘Derpresyonun Yordayıcı Olarak Sınav Kaygısı, Gündelik Sıkıntılar ve Sosyal Destek’, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, s.241-250.

YÖRÜKOĞLU, Atalay (2003), *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek-1 Kişisel Bilgi Formu

Yaş:

Cinsiyet : Kız () Erkek ()

Sınıf : Gündüzlü () Yatılı ()

Sosyo- Ekonomik gelir Düzeyiniz Düşük () Orta () Yüksek ()

Ailenizin ikamet ettiği yer Köy () Kasaba () Şehir ()

Ailenizle nasıl iletişim kuruyorsunuz. Tel () Hafta sonu () Mektup ()

Henüz iletişim kurmadım () Diğer.....

Okula Kaçınıcı Tercihle geldiniz. 1-4 () 5-8 () 9-12 () 13-16 ()

Okulunuzdan memnun musunuz ? Evet () Hayır ()

Barındığınız yerden memnun musunuz? Evet () Hayır ()

Ek-2 Akademik Motivasyon Ölçeği

Niçin liseye gittiğinizin sebeplerini belirtmek için aşağıdaki ölçeği kullanarak her bir maddeye karşılık gelen en uygun rakamı işaretleyiniz.

Asla	çok az	orta	çok	tamamen		
1	2	3	4	5	6	7

Niçin liseye gidirsiniz?

1-İleride yüksek ücretli bir iş bulabilmek için en azından ----- 1 2 3 4 5 6 7

lise derecesine ihtiyacım var.

2-Yeni şeyler öğrenirken tatmin oluyorum ve keyif alıyorum. -- 1 2 3 4 5 6 7

3-Lise eğitiminin beni seçtiğim mesleğe daha iyi ----- 1 2 3 4 5 6 7

hazırlayacağına inanıyorum

4-Gerçekten okula gitmekten çok hoşlanıyorum. ----- 1 2 3 4 5 6 7

5-Dürüst olmak gerekirse bilmiyorum. Gerçekten okulda ----- 1 2 3 4 5 6 7

zamanımı boşa harcadığımı düşünüyorum.

6-Mezun olduktan sonra daha itibarlı bir işe sahip olmak için---- 1 2 3 4 5 6 7

7-Daha önce görülmemiş yeni şeyleri keşfetmekten ----- 1 2 3 4 5 6 7

büyük keyif alıyorum.

8-Ergeç, lise eğitimi beğendiğim iş piyasasına ----- 1 2 3 4 5 6 7

girmeme imkan sağlayacak.

9-Bir zamanlar liseye gitmek için iyi sebeplerim vardı, ----- 1 2 3 4 5 6 7

fakat şimdi devam etmeli miyim emin değilim.

10- Lise derecesini bitirme yeteneğine sahip olduğumu ----- 1 2 3 4 5 6 7

kendime kanıtlamak için.

11-Daha sonra iyi bir hayata sahip olmak istiyorum. ----- 1 2 3 4 5 6 7

- 12-Sevdiğim dersler hakkındaki bilgimi artırmak ----- 1 2 3 4 5 6 7
hoşuma gidiyor.
- 13-Meslek yönlendirme ile ilgili olarak daha iyi bir ----- 1 2 3 4 5 6 7
seçim yapmamda bana yardımcı olacağına inanıyorum.
- 14-İlginç öğretmenlerle tartışma ortamına girmek ----- 1 2 3 4 5 6 7
benim için iyi bir deneyim.
- 15-Zor akademik çalışmalarını başarma sürecinde ----- 1 2 3 4 5 6 7
bulunmaktan çok memnunum.
- 16-Kendime zeki bir insan olduğumu göstermek istiyorum ----- 1 2 3 4 5 6 7
- 17-Mezun olduktan sonra daha iyi bir maaşa sahip ----- 1 2 3 4 5 6 7
olmak istiyorum
- 18-Yaptığım çalışmalar, ilgimi çeken birçok şey hakkında ----- 1 2 3 4 5 6 7
öğrenmeyi sürdürmemi sağlıyor.
- 19-Çeşitli ilginç konular hakkında okurken güzel duygular ----- 1 2 3 4 5 6 7
ediniyorum.
- 20-Hiçbir fikrim yok ve okulda ne yaptığımı bir türlü ----- 1 2 3 4 5 6 7
anlamıyorum.
- 21-Lise, kişisel çalışmalarında mükemmellik için kişisel ----- 1 2 3 4 5 6 7
hoşnutluk edinmemi sağlıyor.
- 22-Çalışmalarında başarılı olabileceğimi kendime ----- 1 2 3 4 5 6 7
kanıtlamak istiyorum.

Ek-3 Beck Depresyon Ölçeği

Aşağıda kişinin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler vardır. Her madde bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her madde de o durumunun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatlice okuyunuz. Son bir hafta için. (şu an dahil) kendi durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun ifadeyi bulunuz. Daha sonra o maddenin yanındaki harf üzerine (x) işareti koyunuz.

1. (a) Kendimi üzgün hissetmiyorum
(b) Kendimi üzgün hissediyorum
(c) Hep üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum
(d) Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum
2. (a) Gelecekte umutsuz değilim
(b) Geleceğe biraz umutsuz bakıyorum
(c) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok
(d) Benim için gelecek yok ve durum düzelmeyecek
3. (a) Kendimi başarısız görmüyorum
(b) Çevremdeki birçok kişiden daha fazla başarısızlıklarım olduğu sayılır
(c) Geriye dönüp baktığımda çok fazla başarısızlığımın olduğu görüyorum
(d) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum
4. (a) Her şeyden eskisi kadar zevk alıyorum
(b) Her şeyden eskisi kadar zevk alamıyorum
(c) Artık hiçbir şeyden gerçek bir zevk alamıyorum
(d) Bana zevk veren hiçbir şey yok. Her şey çok sıkıcı
5. (a) Kendimi suçlu hissetmiyorum
(b) Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor
(c) Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum'
(d) Kendimi her an için suçlu hissediyorum
6. (a) Cezalandırıldığımı düşünüyorum
(b) Bazı şeyler için cezalandırılabilirim hissediyorum
(c) Cezalandırılmayı bekliyorum
(d) Cezalandırıldığımı hissediyorum .
7. (a) Kendimden hoşnutum
(b) Kendi kendimden pek hoşnut değilim
(c) Kendimden hiç hoşlanmıyorum
(d) Kendimden nefret ediyorum
8. (a) Kendimi diğer insanlardan daha kötü görmüyorum
(b) Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum
(c) Kendimi hatalarım için çoğu zaman suçluyorum
(d) Her kötü olayda kendimi suçluyorum
9. (a) Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok
(b) Bazen kendimi öldürmeyi düşünüyorum fakat bunu yapamam
(c) Kendimi öldürebilmeyi isterdim
(d) Bir fırsatını bulsam kendimi öldürürüm
10. (a) Her zamankinden daha fazla ağladığımı sanmıyorum
(b) Eskisine göre şu sıralarda daha fazla ağlıyorum
(c) Şu sıralarda her an ağlıyorum
(d) Eskiden ağlayabilirdim şu sıralarda istesem de ağlayamıyorum
11. (a) Her zamankinden daha sinirli değilim
(b) Her zamankinden daha kolay sinirleniyor ve kızıyorum
(c) Çoğu zaman sinirliyim
(d) Eskiden sinirlendiğim şeylere bile artık sinirlenemiyorum
12. (a) Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim
(b) Eskisine göre insanlarla daha az ilgiliyim
(c) Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim
(d) Diğer insanlara karşı hiç ilgim kalmadı
13. (a) Kararlarımı eskisi kadar kolay ve rahat verebiliyorum

- (b) Şu sıralarda kararlarımı vermeyi erteliyorum
(c) Kararlarımı vermekte oldukça güçlük çekiyorum
(d) Artık hiç karar veremiyorum
14. (a) Dış görünüşümün eskisinden daha kötü olduğunu sanmıyorum
(b) Yaşlandığımı ve çekiciliğimi kaybettiğimi düşünüyor ve üzülüyorum
(c) Dış görünüşümde artık değiştirilmesi mümkün olmayan olumsuz değişiklikler olduğunu hissediyorum
(d) Çok çirkin olduğumu düşünüyorum

15. (a) Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum
(b) Bir işe başlayabilmek için eskisine göre fazla zorlamam gerekiyor
(c) Hangi iş olursa olsun yapabilmek için kendimi zorluyorum
(d) Hiçbir iş yapamıyorum
16. (a) Eskisi kadar rahat uyuyabiliyorum
(b) Şu sıralar eskisi kadar rahat uyuyamıyorum
(c) Eskisine göre 1 veya 2 saat erken uyanıyor ve tekrar uyumakta zorluk çekiyorum
(d) Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum

17. (a) Her zamankine kıyasla daha çabuk yorulduğumu sanmıyorum
(b) Eskisinden daha çabuk yoruluyorum
(c) Şu sıralarda neredeyse her şey beni yoruyor
(d) Öyle yorgunum ki hiçbir şey yapamıyorum
18. (a) İştahım eskisinden pek farklı değil
(b) İştahım eskisi kadar iyi değil
(c) Şu sıralarda iştahım epey kötü
(d) Artık hiç iştahım yok
19. (a) Son zamanlarda pek fazla kilo kaybettiğimi sanmıyorum
(b) Son zamanlarda istemediğim halde üç kilodan fazla kaybettim
(c) Son zamanlarda istemediğim halde beş kilodan fazla kaybettim
(d) Son zamanlarda istemediğim halde yedi kilodan kilo kaybettim
Daha az yemeye çalışarak kilo kaybetmeye çalışıyorum
() Evet - () Hayır
20. (a) Sağlığım beni pek endişelendirmiyor sanmıyorum
(b) Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu kabızlık gibi sorunlarım var
(c) Ağrı, sızı gibi bu sıkıntılarım beni epey endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmek zor geliyor
(d) Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor başka hiçbir şey düşünemiyorum.
21. (a) Son zamanlarda cinsel yaşamımda dikkatimi çeken bir şey yok
(b) Eskisine oranla cinsel konularla daha ilgileniyorum.
(c) Şu sıralarda cinsellikle pek ilgili değilim
(d) Artık, cinsellikle hiç bir ilgim kalmadı

ÖZGEÇMİŞ

Esra ÇAKIR, 06.03.1978 tarihinde İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Dinar Yeniyol İlkokulunda, orta öğrenimini Nazilli Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamladı. 1996 yılında kazandığı İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği bölümünden 2000 yılında mezun oldu.2004 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. Halen Diyarbakır 500 Evler Lisesinde İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

ÇAKIR, evli ve bir çocuk sahibidir.